

Berättelse

om hwad i Riket och dess Styrelse sig tilldragit sedan sista Riksdag;

Gifwen Stockholms Slott å Rikssalen den 19 Januari 1867.

Under den tid, som från Rikets Ständers senaste sammanträde förflutit, ^{Förhållande till främmande Makter} hafwa de förenade Rikenas förhållanden till alla främmande Makter fortfarande burit prägeln af vänskap och förtroende.

Enär behofwet påfallade förändringar uti den med Kejsardömet Ryssland ^{Telegraf-Deklarationer.} afslutade Telegraf-Konvention af den $\frac{1}{2}$ Juni 1860, har för sådant ändamål en ministeriell Deklaration, daterad St Petersburg den $\frac{1}{3}$ December 1865, blifwit emot en sådan å Sveriges sida, af den 30 December samma år, utweklad. Likaledes hafwa förändrade öfwerenskommelser, föranledda af den allmänna i Paris sifflidue år afslutade internationella Telegraf-Konvention, blifwit så wäl med Preussen, som med Danmark, träffade.

Med Konungariket Italien har den 20 September innewarande år ^{Extraditions-Konvention.} blifwit afslutad en Konvention, rörande ömsesidigt utlemnande af förbrytare, och är denna Konvention ratificerad af Hans Maj:t Konungen den Bih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

30 sifflidne Oktober samt af Hans Maj:t Konungen af Italien den 2 November, äfwenfom ratifikationerna blifwit i Florens utwerlade.

Justitie-
Stats-Mini-
sterns embets-
berättelser.

Enligt de, för afgifwande af Justitie-Stats-Ministerns embetsberättelser, från domstolar samt polis- och verkställande myndigheter för år 1864 inkomna uppgifter har antalet anhängiggjorda mål och ärender nämnda år utgjort, af twistemål 44,073, deribland antalet anhängiggjorda konkursmål varit 2,784; af skuldfordringsmål 173,102; af andra civila ärender 333,698; samt af brottmål 43,528. — Antalet angifna brott och förseelser har under samma år utgjort 44,753 och antalet af dersför sakkällde personer 32,094 män och 2,989 qvinnor. Bland de sakkällde hafwa blifwit dömda, till dödsstraff 17 män och 4 qvinnor, till straffarbete på lifstid 99 män och 10 qvinnor, till straffarbete på wif tid eller annan urbota bestraffning 1,854 män och 337 qvinnor, och till böter 30,124 män och 2,638 qvinnor.

Unionens-
Komiteen.

Den Komité af Swenske och Norske män, som, enligt hvad i den till Rikets senast församlade Ständer afgifna berättelsen förmäles, blifwit af Kongl. Maj:t tillsatt för utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser angående de förenade Rikenas unionella förhållanden, har jemwäl under sifflidne år fortsatt sina sammanträden. Dess arbeten äro ännu icke afslutade.

Högsta
Domstolen.

Högsta Domstolen har under den tid, som förflutit sedan nybnämnde berättelse afgafs, fortfarit att arbeta på två afdelningar, hwarigenom antalet af balanserade mål ytterligare minskats.

Organisation
af Magistrat
och Rådhus-
w.-Rätt.

Sedan Kongl. Maj:t åt köpingen Trelleborg förunnat de fri- och rättigheter, som Rikets stapelstäder i allmänhet tillkomma, hafwa före-

skrifter blifwit meddelade angående organisationen af nämnda stads Magistrat och Rådstufwu=Rätt; äfwen som inkomna förslag till ny ordning för Borgmästarewal i städerna Göteborg, Carlskrona och Christinehamn blifwit af Kongl. Maj:t fastställda.

De förändringar i regleringen af domsagorna inom Westmanlands och Bermlands län, hwilka för flere år sedan blifwit beslutade och i seriffilda förut afgifna berättelser hos Rikets Ständer anmälda, hafwa, till följd af yppade ledigheter wid Häradshöfdingebeställningar, numera blifwit fullständigt genomförda; hwarjemte Kongl. Maj:t, för åstadkommande af önskwärd regelbundenhet i landets judiciella indelning, uppå derom gjorda underdåniga framställningar, förordnat: att af Stora Swedala socken i Malmöhus län 26½ mantal skola skiljas från Wemmenhögs härad och förenas med Oxie härad, dit socknens öfriga del redan förut hört; att åtskillige hemman i Rårda och Hångers socknar i Sönköpings län skola öfwerflyttas från Westbo till Östbo härad; samt att hemmanet ¼ mantal Uddewallshylltan i Bäckebo socken, Calmar län, skall förläggas från Handbörds härad till Norra Möre härad.

Med anledning af inkomna underdåniga framställningar har Kongl. Maj:t tillåtit, att gemensam tingshusbyggnad för Waksala och Ulleråkers härader finge uppföras i Upsala, samt att Gullbergs härad må, för handläggning af brottmål rörande häftade personer, å läns cellfängelset i Uppsala begagna gemensam tingsstad med Wisolka och Walkebo härader.

Då de mål, hwilka det förut tillhört Sjöförsätrings=Öfwer=Rätten att upptaga och afgöra, numera, till följd af nya Sjölagens stadganden, böra af allmän domstol handläggas, har Kongl. Maj:t förklarar nämnde Rätt vara upplöst.

Straff-fängelset i Carlskrona.

Det nya straff-fängelset i Carlskrona, hwilket i berättelsen till senaste Riksdag omförmälades såsom då warande under byggnad, har under nästlidne år blifwit fullbordadt och till begagnande upplåtet. Till följd häraf hafwa de å Ny Elfsborgs fästning och det gamla straff-fängelset i Carlskrona förwarade fångar blifwit till det nya fängelset öfwerflyttade, samt nyhånade två gamla fängelser blifwit upplösta.

Nya fängelsebyggnader.

Sedan Rikets Ständer wid sistförflutna Riksdag anwisat medel för uppförande af ett nytt kronohäfte i någondera af städerna Hudikswall eller Sundswall, äfwenfom för werkställande af en nödig ansedd tillbyggnad wid kronohäftet å Vångholmen, har Kongl. Maj:t dels förordnat att förstnämnde fängelse skall uppföras i Hudikswall samt anbefallt Sångwårds-Styrelsen att med de för sådant ändamål erforderliga ritningar och kostnadsförslag inkomma, dels och fastställt föreslagna ritningar å omförmälde tillbyggnad wid kronohäftet å Vångholmen, hwilket byggnadsarbetes utförande jemwäl blifwit under nästlidne år påbörjadt.

Gamla fängelsebyggnader.

Till följd af Rikets Ständers wid samma Riksdag fattade beslut har Kongl. Maj:t förordnat att de gamla länsfängelsebyggnaderna i Hernösand, Östersund och Umeå skulle, med den rätt Statsverket dertill egt, öfwerlåtas till länens innewånare, äfwenfom tillåtit att den gamla kronohäftesbyggnaden wid Sundswall må tills widare och intilldes annorlunda kan warda bestämtd af Wester-Norrlands läns landsting för Medelpads innewånares räkning begagnas.

Lagförändringar.

Till nedannämnda af Rikets senast församlade Ständer afgifna förslag till lagförändringar, öfwer hwilka Kongl. Maj:t icke kunnat före Ständernas åtskiljande meddela beslut, har Kongl. Maj:t sedermera, i den

ordning 87 § Regeringsformen föreskrifwer, lemnat nådigt bifall och låtit å dessa förslag grundade Förordningar under följande dagar utfärdas, nemligen:

1866 den 30 Oktober, angående förändrad lydelse af 15 Kap. 1 § Rättegångs-Balken;

» f. d. angående förändring i föreskrifterna rörande sättet för doms eller utslags utgifwande i Rådstufwu-Rätt;

» f. d. angående ändring i Kyrkolagens föreskrift rörande tiden för barnaqwinnas kyrkogång; och

» den 4 December, angående förändrad lydelse af 25 Kap. 9 § Rättegångs-Balken;

hwarjemte Kongl. Maj:t låtit utfärda Ny Instruktion för Fånggewaldiger den 21 December 1865 samt Nådiga Kungörelser under den 29 Juni 1866 angående förändradt formulär för tros- och huldhetens=eden samt under den 4 derpåföljde Juli angående wisja domsagors och städers indelning i walfkretsar för riksdagemannawal.

Öfwer de från Rikets Ständer under senaste Riksdag till Kongl. Maj:t inkomna underdåniga skrifwelser med förslag till lagsförändringar, hwilka Kongl. Maj:t ansett sig ej böra bifalla eller som ej hunnit så beredas att de kunnat inför Kongl. Maj:t till slutligt afgörande föredragas, will Kongl. Maj:t meddela Riksdagen ferskild berättelse, innefattande jemwäl de skäl, som hindrat förslagens antagande eller slutliga föredragning.

Den i senaste berättelsen till Rikets Ständer omförmälda Komité, ^{Förslag till} som blifwit tillsatt för utarbetande af förslag till ny lag rörande watten=^{lag rörande}wattenvätten. rätten, har numera afgifwit sådant förslag, hwaröfwer yttranden blifwit från wederbörande infordrade. Dessa yttranden hafwa likwäl till största delen ännu icke hunnit till Kongl. Maj:t inkomma.

Krigslagstiftning.

Öfver det i samma berättelse omnämnda förslag till strafflag för krigsmakten till lands och sjös har Högsta Domstolens utlåtande blifwit afgifwet. Då likwäl för ett fullständigt genomförande af den åsystade förbättringen i krigslagstiftningen jemwäl ny rättegångslag för krigsmakten ansetts wara af behof påkallad, har förslag till sådan lag blifwit inom Justitie-Departementet utarbetadt, hwilket förslag öfwerlemnats till granskning af den Komité, som förut afgifwit yttrande öfver förutnämnda förslag till strafflag.

Komité för ordnandet af förhållandena rörande Fjellfinnar och Lappar.

De olägenheter, som warit en följd af bristen på nödiga stadganden rörande förhållandena med de förenade Rikenas Fjellfinnar och Lappar, hafwa sedan längre tid tillbaka utgjort föremål för Kongl. Maj:ts Nådiga omtänka. Då det förslag till ordnande af nämnda förhållanden, som redan år 1844 blifwit af utsedde Swenske och Norske komiterade uppgjort, gifwit anledning till grundade anmärkningar från så wäl Swenskt som Norskt sida samt en tillfredsställande lösning af frågan ansetts icke kunna winnas utan en jemwäl af numera förändrade förhållanden påkallad förnyad utredning af alla hithörande omständigheter, har Kongl. Maj:t i Nåder uppdragit åt en Komité, bestående af Swenske och Norske män, att taga förhållandena rörande Rikenas Fjellfinnar och Lappar under förnyadt öfwerwägande och derefter afgifwa förslag till ett ändamålsenligt ordnande af dessa förhållanden. Denna Komité har under fjiftlidne års sommar sammanträdt i Tromsö, men dess betänkande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Armeförvaltningens organisation.

Sedan Kongl. Maj:t under den 26 September 1865 meddelat beslut angående Armeförvaltningens organisation, hwarwid Nådig Instruktion äfwen blifwit för det nya embetsverket utfärdad, har Armeförvalt-

ningen från och med år 1866 trädte i verksamhet och öfvertagit alla de åligganden, som förut tillhört Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs-Collegium.

Indelta arméens wapenöfningar hafwa under år 1866 kunnat er-^{Indelta arméens wapenöfningar.} hålla den utsträdnings, som genom 1858 års underhålls-reglemente bestämdes; dock att wid två regementen, till följd af bristande medelstillgångar, regementsmötestiden måst något inkräntas utöfwer hwad enligt nämnda reglemente varit afsedt. För att utbilda skjutskickligheten hos arméens skarpskyttar hafwa äfwen sistlidet år särskilda möten varit med detta manskap wid samtliga indelta regementen och corpsen anbefallda.

Ur indelta arméen hafwa, såsom wanligt, utgått kommanderingar till ^{Kommanderingar.} garnisonsförstärkning å fästningar, fångbewakning, m. m.

Bewäringsmanskapets wapenöfningar hafwa för sig gått efter gifna ^{Bewäringsmanskapet.} föreskrifter. Den åt bewäringsfkyldige lemnade rättighet att, mot erläggande af wiß afgift, winna befrielse från wapenöfning i fredstid har, enligt till Landtförswars-Departementet inkomna rapporter, år 1866 begagnats af 541 personer. Wapenöfningsfrihetsavgiften har af Kongl. Maj:t fortfarande för nämnda år varit bestämd till 100 R:dr, hwilka medel kommit allmänna bewäringsfonden till godo. Såsom bewäringseliter, för hwilka kostnaden till en del utgår från nämnda fond, äro för närwarande antagne 314 personer.

Antalet af de frivilliga skarpskytte-föreningarne har öfats med 19 ^{Frivilliga skarpskytte-föreningar.} nya föreningar, hwilkas medlemmar, så widt uppgifter å dem hittills inkommit, utgöra omkring 800.

De af Rikets Ständer för år 1866 till förmån för skarpskytteföreningarne bewiljade anslag dels till aflöning åt instruktörer, dels och till skarp ammunition och målskjutningspremier, hafwa, enligt af Kongl. Maj:t stadgade grunder, blifwit emellan föreningarne, så widt dessa ställt sig meddelade förefrister till esterrättelse, fördelade; hwarwid i afseende å målskjutningspremierna förordnats, att de, så widt möjligt wore, borde utgöras af gewär eller andra för skarpskyttar i krig erforderliga persedlar, äfwen som att täflingsfjutningarne, i likhet med hvad år 1865 bestämdes, skulle inom länen ordnas af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, efter Öfwerbefälhafwarnes hörande och med behörigt afseende å lokala förhållanden.

Såsom lån ur Kronans förråd hafwa under loppet af fiftlidet år 3,642 stycken exercisgewär blifwit till 34 färskilda föreningar utlemnade.

Svenska officerares anställning i utländsk frigtjänst.

Det årliga anslag, som finnes bewiljadt till beredande af tillfälle för arméens officerare att ingå i krigstjänst hos främmande, i wänsskapligt förhållande med Sverige stående makt, hwars armé till större eller mindre del befinner sig på krigsfot, har af Kongl. Maj:t blifwit för sitt ändamål disponerad, hwarigenom åtskilliga officerare kommit i tillfälle att winna anställning dels wid Kejserska Franska arméerna i Mexiko och Algeriet och dels wid Nord-Amerikanska Staternas armé. Och har Kongl. Maj:t haft tillfredsställelsen inhemta, att sålunda hos främmande makter anställde officerare, då de till fäderneslandet återkommit, medfört hedrande witsord om mannamod och wärdigt uppförande.

Understöd åt f. d. Landtwärnsmän.

Att de efter 1808 och 1809 årens krig qwarleswande Landtwärnsmän, som kunnat anses vara i behof af understöd, har Kongl. Maj:t tilldelat sådant från det af Rikets Ständer för ändamålet bewiljade

anslag; och hafwa för sifflidet år 954 personer häraf kommit i åtnjutande.

Med anledning af Föreningens för frivillig vård af sårade och sjuke i fält gjorda framställning, rörande användandet jemväl under fredstid af den beteckning till utmärkande af sjukvårdspersonal och sjukvårdsanstalter, som enligt 7:de Art. af det wid den internationella Kongressen i Genève år 1864 afslutade och sedermera af Kongl. Maj:t biträdda fördrag, angående förbättrande af sårade militärers vård, blifwit antagen, har Kongl. Maj:t i Råder förordnat, att, äfwen under fredstid wid fälttjenstförfningar, dels sjukvårdsmanskapet samt arméens läkare och öfrige wid sjukwärden anställde tjänstemän skola förses med armbindel af sådan beskaffenhet, som i berörda fördrag angifwes, dels ock färgen på de förbinderi-ställen och sjuktransporter utmärkande flaggor skall bestämmas, i öfwerensstämmelse med ofwanåberopade fördrag, till hwit botten med rödt kors; och har befallning gifwits om utdelning till arméens samtliga regementen och corpser af sådana armbindlar och flaggor efter detsför fastställd modell

Beteckning för sjukvårdspersonal och sjukvårdsanstalter.

Sedan Kongl. Maj:t genom Rådigt Bref den 24 Maj 1864 förordnat, att wid Norra Skånska infanteri-regementet 183 och wid Södra Skånska infanteri-regementet 202, eller tillhopa 385 nummer, hwilka wid regementenas uppfättande år 1816 tillåtits under 50 år stå vakanta för Statsverkets räkning, skulle från och med år 1866 rekryteras, har, enligt hwad wederbörande General-Befälhafware anmält, denna rekrytering blifwit med synnerlig omsorg verkställd.

Rekrytering af vakanta nummer wid Skånska infanteri-regementena.

Sedan Rikets senast församlade Ständer bewiljat medel till en ridskola wid Strömsholm för Kavalleri- och Artilleri- samt Generalstabs-Bih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

Ridskola.

officerare, hafwa förberedande åtgärder för skolans organiserande blifwit af Kongl. Maj:t anbefallda.

Nybyggnader
för arméens
behof.

Enär den nu befintliga juthusbyggnaden å Ränneslätt, beräknad för Smålands Husar-regemente och Grenadier-bataljon gemensamt, under senare åren wisat sig wara till utrymmet otillräcklig, hafwa förberedande åtgärder widtagits för uppförande af en ny sådan byggnad å nämnda mötesplats; hwarjemte och sedan Rikets Ständer bewiljat anslag till nytt stall och ridhus för nämnda husar-regemente, Arméförvaltningen erhållit Nådig befallning att ombesörja denna byggnads uppförande i enlighet med derför i Råder fastställd ritning.

Utvidgning
af Helsinge
regementets
mötesplats.

Till beredande af nödig utvidgning af Helsinge regementets mötesplats Moberg, dels för anläggande af skjutbanor till erforderlig längd, dels och för erhållande af lämpligare mark för regementets wapenöfningar, hafwa åtgärder blifwit anbefallda, att den för ändamålet behöfliga jordrymd må, genom expropriation, Kronan tillwinnas.

Wapentill-
verkningen.

Tillverkningen af infanterigewär efter senast fastställda modell har fortgått såwäl wid Carl Gustafs stads som Husqvarna gewärsfaktori; hwarjemte wid förstnämnda faktori blifwit tillwertade tändnålsgevärer efter den af Rustmästaren Hagström uppsunna modell, med en del af hwilka sistnämnda gewär utförliga skjutförsök redan egt rum, utan att likwäl hafwa ledt till fullständigt antagande af denna modell för tillverkning af arméens infanterigewär.

För att finna ännu mer uppdrifwa gewärstillverkningen wid Carl Gustafs stads faktori, har detta blifwit försedt med en del nya maskiner och äro andra sådana under arbete.

Revolvers af Pefaucheur's nyare modell, med tillhörande ammunition, äro anskaffade för anställande af försök rörande deras lämplighet såsom bewäpning för kavalleriet; — och hafwa kavallerisablar, efter en af Kavalleri-komitéen föreslagen modell, lifaledes blifwit anskaffade till försöks anställande.

Grofwa (5''63°) refflade kanoner hafwa på Warholms fästning blifwit monterade i nya lavetter med släpor af jern; hwarjemte 6''8° refflade (stål) och 9''63° slätborrade kanoner äro under arbete.

Af materielen till trenne nya refflade 2''25° fältbatterier är en stor del så wäl fordon och redskap som rid- och anspännspersedlar färdig; och har denna materiel äfwen blifwit af Artilleri-regementena begagnad under deras exercis förlidet år.

Topografiska corpens fältmätnings-arbeten hafwa under loppet af år 1866 fortgått inom Kronobergs, Önköpings samt Stockholms län; och beräknas dessa arbeten, i hwad förstnämnda län angår, nästkommande sommar blifwa fullständigt avslutade.

Topografiska
corpens ar-
beten.

Höjdmätningar hafwa derjemte af corpens verkställt inom provinsen Halland.

1866 års arbeten för fortsättning af den medel-europeiska gradmätningen hafwa under nämnda års sommar blifwit genom en af corpens officerare utförda.

Af den stora kartan öfwer Sverige, hwars utgifwande börjades år 1859, woro wid förra Riksdagens början 21 blad utgifna; och äro för närwarande under gravering bladen: Upsala, Wexterås, Malmköping, Kongsbacka, Borås, Halmstad, Warberg, Huseby, Ljungby, Ölmestad och Carlshamn, hwarjemte förberedande karte-sammansättning af de till detta kartewerk hörande blad, som omfatta Önköpings län, blifwit verkställd.

Utaf Länskartewerket är kartan öfwer Södermanlands län sistlidet är utgifwen, och kartan öfwer Calmar län, i och för denna kartas utgifwande, fullständigt reviderad.

Befästnings-
arbeten.

Fästningsbyggnadsarbetet wid Carlsborg, hwilket, liksom det wid Carlskrona, fortgått efter af Kongl. Maj:t fastställda arbetsplaner, har under förlidet år betydligt framskridit, i det att slutvärnet icke allenast kommit under tak, utan äfwen blifwit bombfritt hwälsdt. För dess fullbordande återstå nu åttskilliga rörledningar och skorstenars uppdragande samt den felande inredningen, hwilken kommer att småningom fortgå. Medan under innewarande år kan arbetet förflyttas till fortsättning af huswudwallen mot landsidan eller det s. k. inre retranchementet.

Wid Carlskrona hafwa arbetena huswudfakligen omfattat dels befästningsarbeten å westra Hästholmen, dels ock bepanerade batterier å Kungsholms fästning, för hwilka sistnämnda arbeten medel anwifats från det af Rikets Ständer år 1863 bewiljade kreditiv till försvarswerkets fullständigare ordnande.

Komiteer.

De af Kongl. Maj:t tillsatta Komiteer, som haft i uppdrag att utarbete förslag, dels till reglemente för arméens tjenstgöring i fält, dels ock till officersbildningens ordnande m. m., hafwa numera afslutat sina arbeten och med de anbefallda förslagen till Kongl. Maj:t inkommit.

Till följd af hvad Kongl. Maj:t wid pröfning af sistnämnda Komités särskilda förslag i Råder förordnat, kommer nuwarande högre Artilleri-lärowerket å Marieberg att förändras till en Krigshögskola för Artilleri- och Ingeniör-officerare samt Generalstabs-officers-aspiranter och affedd derjemte att utgöra en underwisingansanstalt för ett wißt an-

tal Civil-Ingenjörselever; hwilken Krigshögskola, tillika med Krigsskolan å Carlberg, stälts under inseeende och ledning af en Inspektör och en Krigsunderwijsnings-Kommission såsom Öfwer-Styrelse. Och har denna Öfwer-Styrelse mottagit ledningen af Militär-lärowerkens angelägenheter från och med den 1 nästlidne December, då Kanslerns för Krigs-Akademien befattning samt General-Fält-Tygmästarens uppdrag såsom högste Styresman för Artilleri-lärowerket å Marieberg upphörde.

Instruktion för bemälda Öfwer-Styrelse och Reglemente för Krigsskolan äro af Kongl. Maj:t utfärdade.

Den likaledes tillsatta Komitéen för uppgörande af förslag till Stockholms befästande har afgifwit fullständigt betänkande samt detaljerade planer och ritningar rörande befästningar å stadens södra sidas så wäl yttre som inre försvarslinier; och fortgå de förberedande arbetena för förslaget i afseende å befästningarne å stadens norra sida.

För att uppgöra förslag till en gemensam modell för nya snabbskjutande bakladdningsgewär, äfwen som till lämpligaste sättet att möjliggen till dylika förändra de nuwarande gewären, har en sammansatt Swenssk och Norssk Komité blifwit bildad.

Wid sifförlutna Riksdag erhöilo Rikets Ständer del af Kongl. Maj:ts beslut om en förändrad organisation af befälspersonalen wid Förändrad organisation af flottans befälspersonal. Deß flotta, hwarigenom denna personal skulle icke allenast till antalet förminskas, utan de quarstående jemwäl fördelas uti twänne corps, af hwilka den ena, som komme att bära namn af "Kongl. Flottan," hufwudsakligast bleswe egnad åt Rikets yttre kust- och sjöförswar, samt

den andra, under benämning af "Kongl. Skärgårds-Artilleriet", finge till uppgift förswaret af landets inre skärgårdar och farvatten, äfvensom att bidra till förswaret af sjöfästningarne; hvarjemte den del af nämnde personal, som icke inträdde wid någondera af dessa tvåanne corps, komme att uppföras antingen på reservstat eller på indragningsstat, allt under därför bestämda vilkor; och medgäfwit Rikets Ständer, i anledning häraf, uti underdånig skrifwelse den 9 Juni nästlidna år, att de för flottans befäls- och underbefälspersonal då anwifade medel fingo, för omsförmälda organisations fullständiga genomförande, fortfarande och framgent användas, samt anwifade, för dess påskyndande, derutöfwer ett årligt belopp af 75,000 R:dr att utgå så länge och i den mån detta belopp för organisationen erfordrades.

Till följd häraf har Nådigt beslut om berörda förändrade organisations trädande i verkställighet funnat fattas den 10 derpåföljande Juli och densamma sedermera i enlighet härmed fullbordats.

För utarbetande af förslag till förenkling i sjöförswarets ekonomiska och medelsförvaltning samt i sättet för anskaffning och underhåll af materielen har en Komité blifwit i Nåder tillsatt, med uppdrag tillika att, i sammanhang härmed, föreslå lämpliga förändringar och insfränkningar uti flottans nuwarande så wäl civila, som bewaknings- och arbetspersonal.

I afseende å ombildningen af flottans Konstruktions-Corps och Machinist-Officers-Stat samt deras sammansläende till en enda under benämning af "Kongl. Marin-Ingeniör-Stat", kommer Nådigt framställning att till Riksdagen öfwerlemnas.

I likhet med hvad nästföregående är egt rum har, till afhjelpande af brist på machinister wid samtidig rustning af flera utaf

flottans ångfartyg, tillåtelse meddelats till antagande af extra maski-
nister.

Twänne tornfartyg af Monitors klafß äro numera färdiga och hafwa
under företagna sjöexpeditioner, hwaraf med den ena i Kattegatt och
Nordfjön, befunnits wara af tillfredsställande beskaffenhet. Aflemnandet
af det tredje har blifwit fördröjdt i anseende dertill, att detsamma
maskineri med Nådig tillåtelse fått infändas till den i Stockholm under
loppet af förlidne sommar anordnade industri-utställning; warande leve-
reringen deraf ytterligare uppskjuten till den 1 nästkommande Juli, för
widtagande å fartyget af åtskilliga nyligen såsom ändamålsenliga be-
slutade förändringar och nya arbeten.

Flottans
fartyg.

Nybyggnaden af en exercisbrigg har år 1866 blifwit fullbordad.

Den under byggnad warande bepanerade kanonbåt, hwilken är af-
sedd att föra en kanon af ej mindre än 12 decimaltums kaliber att begag-
nas till wanlig skjutning eller till fastning med ända till 32° elevation,
wäntas färdig wid första öppet watten.

De för innewarande är tillgängliga nybyggnadsanslag äro affedda
att användas för anskaffande af: en monitor, i hufwudsaklig öfwerens-
stämmelse med de redan byggda och hwilken kommer att beställas med
det första eller så snart ritningar dertill, med iakttagande af åtskilliga
af Kongl. Maj:t under den 4 förlidne December gillade smärre för-
ändringar, hunnit utarbetas; en snabbgående korvett för jegel- och ång-
kraft, för hwilken en del ekwirke ej funnits i förråden att tillgå, hwarföre
åtgärd om anskaffning deraf blifwit under den 27 November nästlidne
år i Nåder anbefalld; ett ångfartyg för Högste Befälhafwaren för Ri-
kets frigsmakt till lands och sjö, hvars beställande, efter det anbud

derå infordrats och inkommit, blifwit den 18 sifflidne December anbefaldt; samt slutligen till byggande af ett fartyg, i enlighet med af Kaptenen John Ericsson uppgjort förslag till smärre bepansrade fartyg med bibehållen fullgod artillerikraft, att drifwas med handkraft eller ånga, i ändamål att erhålla på praktiska försök grundad full wißhet om användbarheten af samma slags fartyg.

S öfrigt har flottans materiel blifwit underhållen och kompletterad i den mån dertill bewiljade anslag lemnat tillgång.

Slopning och försäljning af äldre för flottan oanvändbara fartyg hafwa under året fortgått efter fastställd plan.

Ångforvetten Drädd, som jemte ångforvetten Gesle till Hävre öfwerfört Swenska slöjd- och konstster till den i år blifwande allmänna industri- och konst-utställningen i Paris, har på återvägen derifrån, med Engelsk lots ombord, under storm och tjocka, den 3 sifflidne December stött på grund på Engelska kusten och förlit, derwid 12 man af besättningen omkommit.

Anskaffning
af kanoner.

Sedan Rikets senast församlade Ständer, uppå Kongl. Maj:ts Nådiga framställning, bewiljat ett extra anslag af 90,000 R:dr att, emot bestämde wilkor, användas till förlagslån åt egaren af Sinspongs styckebruk, i och för utwidgning och aptering af verkstäderna derstädes för tillverkning utaf kanoner af 12 decimaltums kaliber och derutöfwer, har nämnda anslag enligt upprättadt förlagskontrakt för ändamålet disponerats samt de omförmälda verkstadsförändringarne så fortgått, att den åsyftade tillverkningen af swårare kanoner instundande war der kan börja.

För ernående af större skottwidd och träffsäkerhet hafwa åtskilliga kanoner utaf äldre modell blifwit upprefflade, i ändamål att efter behö-

rig proffskjutning användas till bestyckning å kanonångsluparne; hwarjeme anstalt fogats om båtarne å de större frigsfartygen samt landstigningssluparnes förseende med refflade kanoner af lämplig kaliber.

Rustningarne wid flottan sistlidna år hafwa, likasom förut i fredstid, hufwudsakligen haft till föremål att bereda öfning för besäl och manskap, för hwilket ändamål företagits expeditioner med korvetten af Chapman till Atlantiska Oceanen för öfning af kadetter samt på senhösten med ångkorvetten Gesle till Westindiska farvattnen, äfwen som särskilda öfningsexpeditioner i Östersjön och Nordsjön, utom med förut omförmälda twänne tornfartyg eller John Ericson och Thordön, med fregatten Norrköping, ångkorvetterna Thor och Drädd, jemte flera mindre fartyg samt kanonångslupar och landstigningslupar. Likasom nästföregående året har ett fartyg, kanonångslupen Ingegerd, beordrats att under expedition till Nordsjön besöka de fiskeribankar, der Swenske fiskare pläga uppehålla sig, med särskildt uppdrag att, der sådant af behofwet påkallats, bispringa dese med proviant och läkarehjelp m. m.; och har öfning jemwäl blifwit beredd flottans manskap wid transporter af trupper och effekter samt andra tillfälliga expeditioner med Kronans fartyg.

Öfning och rustningar wid flottan.

De bewäringsfkyldige inom flottans områden hafwa gemensamt med landtbewäringen, under besäl från arméen, undergått wapenöfning, med undantag likwäl af Blekinge läns bewäringsmanskap, som exercerats af Mariniregementets besäl; och hafwa, i afseende på inmönstrade bewäringsfkyldige, som tillhört frivilliga Skarpskytteföreningar, tillämpats bestämmelserna i Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 11 Augusti 1863.

Bewäringsmanskapets öfning.

Personafens
instruktion.

Under nästförflutna år hafwa, likasom förut, yngre Officerare erhållit tjenstledighet på längre tid för att genom tjenstgöring å främmande nationers krigsfartyg förskaffa sig öfning samt derunder, då tjenstgöring egt rum å Storbritanniska fartyg, kommit i åtnjutande af stipendier till årligt belopp af 100 £ Sterling, hwarjemte stipendier för sådan tjenstgöring äfwen i andra maktens mariner blifwit utdelade af "Anslaget till stipendier för Officerare wid flottans corpser under anställning i utländskt tjenst eller kommandering utrikes."

Åt flottan och dess corpser tillhörande Officerare har fortfarande lemnats tillfälle att begagna underwisning wid Högre Militärsläroverket å Marieberg, Gymnastiska Central-Institutet samt numera äfwen wid machinwerkstäder, i alla dessa fall med åtnjutande under tiden af stadgade förmåner.

Drenne sjöförswaret tillhörande Officerare hafwa varit utfända till London, för att derstädes af Amerikanske Kaptenen Maury inhemta praktisk underwisning rörande de under senaste krig uti Nord-Amerikas Förenta Stater begagnade underwattensminor; samt en flottans Machinist-Öficer beordrad att uti England, Frankrike och Belgien inhemta kändedom om de nyaste der skeddade förbättringar af maskiner och mekaniska werkstäder, i ändamål att tillgodogöra desamma wid beslutad utwidgning och förändring af metallwerkstäderna wid flottans station i Carlskrona.

Pensionering-
gen wid
flottan.

Med användande af de utaf Rikets Ständer wid senaste Riksdag fortfarande bewiljade kreditiv, har den förbättrade pensioneringen få wäl af flottans embets- och tjenstemän samt betjente, som af dess gemenskap, funnat upprätthållas i enlighet med derför meddelade föreskrifter.

Flottans förråd af jern, wirke, ammunition och projektiler, hampa, tjära m. m. hafwa blifwit dels i mån af förbrukning och minskning kompletterade, dels tillökade. 111 stycken jernfångar för båtsmanskasernerna äro anskaffade, äfvensom under tillverkning 220 stycken dylika fångar, affedda för förra kronoarbetskarls-kasernen. Det snart färdigt blifwande tredje tornfartyget kommer att förses med en af Kaptenen John Ericsson nyuppfunnen machin för hämmande af rekylsen wid skjutning med swårare kanoner, eller s. k. rekylstoppare; och hafwa, efter det twänne dyfarc-apparater af ny uppfinning införskrifwits från Frankrike och besunnits ändamålsenliga, ytterligare sju sådana blifwit anskaffade, äfvensom inköpts twänne signaleringsapparater, att ombord användas, af Grefwe N. Sparres uppfinning.

Flottans
förråder.

Wid Carlskrona station har s. d. kronoarbetskarls-kasernen undergått förändring samt betydligare reparationer egt rum å ringarekammarhuset, flottans skeppsbro med stängsel och ugnarne i ånghammarejmedjan; hwarjemte exercis- och lägerplats blifwit beredd för Blekinge läns bewäring. Wid Stochholms station har skollokalen blifwit till en del ombyggd samt inredningen af twänne skjul i kanonslupsfjulet fullbordad och en byggnad, innehållande arrestrum, uppförd. I öfrigt hafwa en mängd smärre reparationer för widmakthållande af hus och byggnader wid flottans stationer blifwit verkställda.

Hus och
byggnader.

Notering af s. d. post- och gästgiveri-hemman, hwilka befriats från postförings- och gästgiveri-skyldighet, samt af andra lägenheter har egt rum och blifwit fastställd inom Blekinge, Calmar, Hallands, Södermanlands och Wester-Norrlands län.

ny notering.

Ny Förord-
ning m. m.

Ny Förordning om mätning af handelsfartyg och båtar samt Instruktion för skeppsmätare hafwa blifwit utfärdade, äfvensom Nådiga Kungörelse om tillägg till 3 § 1 mom. b i gällande Lotsförordning. Förändrad lydelse har beslutats af 454 § i Kongl. Reglementet för tjenstgöringen under fjö-expeditioner af den 19 Juli 1841 samt Nådiga förklaring meddelats rörande tillämpningen wid flottan af nya rese-reglementet utaf den 10 November 1865 och ett tillägg blifwit fastställt till gällande salut-reglemente. Likaledes har fastställelse meddelats å ett reglemente för en genom frivilliga bidrag, under benämning af Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergötland Prins Oscar Fredriks pensions-inrättning, bildad pensionsanstalt för Marinregementets gemenskap. Kongl. Maj:t har jemväl bifallit, att, såsom understöd för utgifwandet genom Örlogsmanna-Sällskapet i Carlskrona försorg af en ny beskifning öfwer fyrar, båtar och sjömärken, 400 exemplar deraf må för Statens räkning inlösas.

Lifräddnings-
wäsendet.

Anstalterna för skeppsbrutnes räddning å Rikets kuster hafwa blifwit omsorgsfullt widmakthållna och en lifräddningsbåt ytterligare anskaffad af ny konstruktion.

Sjömätning-
gar.

Sjömätningar hafwa år 1866 fortsatts uti Stockholms skärgård, inomskärs, norr om Dalarö, längs fasta landet uppåt Erstaviken till Södra Stäket och den del af stora segelleden, som innefattas emellan Wärmdö-landet och Nämndön upp till Runmarö, samt utanför det östliga yttre skärgårdsbandet med lodningsundersökningar wid påß 12 minuter till fjös, emellan Swenska Högarne och Sandhamn; innefattande tillsammans omkring 15 geografiska qvadratmil.

Derjemte hafwa lodningar blifwit utförda uti Norrbottenwiken, för undersökning af åtkämliga der nyupptäckta grund och bankar.

Följande sjökort hafwa under nämnde tid blifwit färdiggraverade, nemligen: en påskarta öfwer södra delen af Östersjön, en generalkarta öfwer sjön Wenern samt en specialkarta öfwer norra delen af Dalbosjön med Byelshwens segelled och derofwanför warande sjöar till Arwika, tillhörande dessa sistnämnda twänne specialkartor Wenerns kartewerk. Sex nya karteplåtar äro under arbete och från boktryckspressen har utgifwits 8:de häftet (1865—1866) af "Underrättelser för sjöfarande," om nybyggnader och förändringar af fyrar, båkar och andra sjömärken, nyupptäckta grund m. m. å så wäl in- som utländska orter.

Under nästlidna år har på Spe-udd i Calmar sund en ny fyr ^{Lots- och Fyr-} med tillhörande boställshus blifwit uppförd, wid Utgrunden i södra delen ^{inrättningen.} af samma sund ett nytt fyrfartyg af jern utlagdt och det derstädes förut använda fyrfartyget Vulkan förflyttadt till grundet Swinbådarne wid Skånes westra kust. Dehutom har ett flottans mindre fartyg blifwit inköpt för att, sedan pågående inredning och förändring fullbordats, wid behof användas såsom reservfyrfartyg.

För fyrinrättningen på Wäderöbod hafwa samtliga erforderliga boställshus blifwit uppförda och fyrens lysningsapparat från Frankrike anskaffad samt å Utklippans fyr lysningsapparaten undergått förändring, hwarigenom dess ljusstyrka öfats.

Wid Slands norra uddes, Fästerbo och Kullens fyrar samt Wäderö lotsstation hafwa nya boställshus blifwit uppförda, för Elite och Marstrands lotsplatser nya däckade lotsbåtar anskaffade och flerstädes i wigtigare farleder, såsom wid Swenska Björn, Fällbådan utanför Norrköping, Blacken utanför Sigeholm, Skarlafansgrundet wid Gotlands

westra kust och Masknaggen i Galmar sund, större järnkonprickar eller bojar utlagde.

Den för Lotswerkets behof affsedda ångbåten Frey har blifwit färdig och under nästlidne sommar och höst använd.

Wid de inom åtskilliga lotsfördelningar inrättade ambulatoreskolor för lotsfarnes barn har undervisningen till allmän belåtenhet fortgått.

Jordbruket.

Jordbrukets tillstånd gifwer fortsarande anledning till goda förhoppningar. Landtmannens ställning war wäl under första delen af nästförflutna år serdeles tryckt i följd af inskränkt penningetillgång och låga spanmålspriser; men senare delen af året har gifwit utsigt till bättre konjunktur. Den inbergade grödan har nemligen gifwit en i allmänhet lofwande affastning och lemnat tillfälle till icke obetydlig spanmålsexport. En glädjande företeelse är, att de i Statens tjenst till jordbrukarnes biträde anställde landtbruksingeniörer och agronomer under tiden warit flitigare använde än någonsin tillföre och att således hågen för nödiga grundförbättringar wid landtbruket ej minskats.

Underwisningsanstalter för jordbruket.

Underwisningsanstalterne för jordbruket hafwa warit talrikt besökte. Landtbrukskolorna i Stockholms och Gotlands län äro flyttade från de ställen, der de förut warit förlagde, till andre för dem upplätne egendomar. För landtbruksingeniörerne är Reglemente under den 8 Decem-ber 1865 utfärdadt, hwarjemte åtgärd widtagits i ändamål att genom de förut anställde underwisarne uti skolning och bräntorfberedning lemna allmänheten anwisingar om riktiga metoder för tjärubräddning samt beredning af terpentin, pottaska och kinnöf.

För att uppmuntra till ändamålsenligt handhafwande af boskaps-
 skötsel och mejerihandteringen hafwa täflingsmöten hållits i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vid dessa möten, för hwilka den erforderliga
 kostnaden blifwit bestridd dels genom sammanskott af hushållnings-
 sällskapen och dels genom bidrag af allmänna medel, hafwa slagtdjur,
 kött och fläsk samt ost och smör förewisats och prisbelöningar utdelats
 för de wadrafte djuren och de bästa produkterne.

Täflings-
 möten för be-
 fordrande af
 ändamåls-
 enlig boskaps-
 skötsel.

Sedan Landtbruksakademien antagit en konduktör för att ordna och
 leda exporten af slagtdjur, har denna export fortgått i en anseelig
 utsträckning.

Kreaturs-
 exporten.

Med anledning af den i utlandet swårt härjande boskapspesten
 hafwa under den 9 och den 23 Mars samt den 13 och den 20 April
 sifflidit år kungörelser utfärdats om fortfarande förbud mot införel af
 nötboskap och får, om tillägg till förut meddelade förefrister till före-
 kommande af smittosamma kreatursjukdomars införande och om åtgärder
 till hämmande af pesten i händelse af dess utbrott i landet.

Åtgärder för
 utestängande
 af boskaps-
 pesten.

Under dessa för boskapsimport misgynnande förhållanden, har det
 icke warit möjligt att till förstärkande af Rikets stamholländerier inför-
 skaffa några nya afwelsdjur af utländsk ädlare race.

Stamhollän-
 derierna.

Bland de redan befintlige, till stamholländerierna hörande afwels-
 djur, har den wid Alnarps stationerade hjorden af korthornsdjur wisat
 bästa trefnad och, wid försäljning af ungboskap, betingat högsta pris.

Öfrige stamhjordarne hafwa mer och mindre lidit i följd af den
 under senare åren serdeles bland djur af Ayrshireracen iaktagna tu-
 berkelsjukdomen. Med anledning af denna sjukdom hafwa samtliga Sta-

ten tillhörige nötboskapsdjur blifwit besigtigade af föreståndaren för veterinär-inrättningen i Stodholm; och som denna besigtning lemnat ett mindre tillfredsställande resultat i afseende å djurens helsotillstånd, samt erfarenheten wisat, att sjukdomen är af swårbotlig beskaffenhet, har Stambolländeri-Styrelsen gjort underdånig framställning om tillstånd att få ur stambolländerne utgalla och till slagtboskap afyttra alla de djur, hwilka wid besigtningen sunnits otjenlige att vidare användas till afwelsdjur.

Stuterierne. I likhet med hwad under föregående åren egt rum, hafwa beskälare från Rikets tre stuterier warit utfände till begagnande i olika delar af landet.

Wid 1865 års slut sunnos wid stuterierne 518 hästar, hwaraf 102 hingstar, 114 moderston och 302 föl.

De under åren 1861 och 1862 inköpte Engelske och Arabiske hästarne hafwa genom sina goda egenfaper gifwit anledning till synnerlig belåtenhet.

Å de auktioner, som sistlidet år höllos wid stuterierne, woro prisen låga och affättningen trög, hwadan inkomsten af försålda hästar blef betydligt lägre än under de föregående åren.

Fiskerierne. Fiskerierne hafwa under fista året gifwit god afkastning. De för fiskafweln och fiskeriernas wård anställde tjenstemän hafwa utfört åtfylliga wetenskapliga undersökningar om wiså fiskarters tillwärt m. m. och anlagt flera fiskläkningsanstalter. Fem elever från Östansbäcks normalstation för fiskodling hafwa blifwit anställde till föreståndare wid läkningsanstalter och till biträden wid fiskodling i de fyra nordligaste länen och i Wermland.

För odling af ostron hafwa anordningar blifwit gjorda i Bohus läns ffrärgård under ledning af en yngre wetenskapsman, som med understöd af allmänna medel fatts i tillfälle att uti England, Frankrike och Danmark studera ostronodlingen.

Wid den under fiftlidet är uti Boulogne hållna internationella utställning af fiskeriredskap och fiskprodukter deltog jemwäl utställare från Sverige; och wunnos af dem flere belöningar, hwilket ock war händelsen wid den i Stockholm samma år hållna industri-utställning.

Storskiftesförrättningar i Stora Kopparbergs län hafwa under år ^{Storskiftes-}förrättningar. 1865 förehafts i Lima och Orsa socknar, inom hwilka 589,798 qvadratref blifwit uppmätta, hwarjemte betydliga uträknings- och graderingsgöromål verkstälts. Tjugo landtmätare hafwa warit med dessa arbeten sysselsatte.

Wid afwittringswerket woro nyhänmda år anställda 41 landt- ^{Afwittrings-}verket. mätare, af hwilka 16 arbetade i hwart af de två nordligaste länen, 6 i Wester-Norrlands, 2 i Smitlands och 1 i Gefleborgs län. Genom dem bleswo 1,761,646 qvadratref afmätte, 615,828 qvadratref föreflagne till hemman och nybyggen, 525,912 qvadratref utlagde till öfwerloppsmarker och 6,299,529 fot rågångar eller skifteslinier utstafade.

Samma år afflutades 1,457 laga skiften och 1,685 andra landt- ^{Skiftesverket.} mäteriförrättningar; hwarjemte en mängd stängsel och wägdelnings verkställdes; och woro med dessa arbeten sysselsatte 408 landtmätare, 187 aufkultanter och 148 elever.

Stiftesstadga, Den 9 sifflidne November beslutades förnyad stiftesstadga; och stadga om mått och wigt under den 10 November 1865 utfärdades dels förnyad stadga angående och kungörelse om upphörande af skyldigheten att märka att låta med märken förse transport- eller förvaringskärl för pottaska, ka kärl för pottaska, wraktjära, tjärbärma, saltade Swenska fiskwaror samt tran m. m. tjära och tjärbärma.

Ekonomiska kartverket.

Åf Rikets ekonomiska kartwerk äro följande arbeten verkställda: kartorne och beskrifningarne öfwer Norunda, Bälinge och Olands härader jemte Films, Dannemora, Westlands, Elfskarleby, Wendels och Lössfåtingeå, kartan öfwer Tierps tingslag samt beskrifningarne öfwer Rasbo, Fellingsbro, Glanshammars och Drebros härader hafwa blifwit tryckte; fältmätningar och rekognosceringar hafwa verkställts på en yta af 29,9 quadratmil i Drebros län och 2,6 quadratmil i Stora Kopparbergs län. Kartorne öfwer Fellingsbro, Glanshammars och Drebros härader äro under arbete. I Rikets nordliga del hafwa kartor blifwit sammandragne och intransporterade på kartbladen för Öfwer-Kalix, Öfwer-Torneå, Hietaniemi och Korpilombolo socknar, utgörande tillsammans 59 quadratmil; hwarjemte uti Uleå och Piteå lappmarker uppmätning och afwägning af wattendrag samt afmätning af större myrsträckningar fortgått, hwarigenom konceptkarta öfwer en widd af 95 quadratmil nu är sammanfattad och färdig till intransportering på kartbladen.

Geologiska undersökningar.

De geologiska undersökningarne hafwa fortgått på en areal af 27,3 quadratmil inom Nyköpings, Westerås, Upsala och Elfsborgs län.

Tillväxten af Rikets folkmängd.

Rikets folkmängd, som wid 1864 års slut utgjorde 4,070,061, uppgick wid 1865 års slut till 4,114,141 och hade alltså under siftnämnda år öfats med 44,080. Denna folktillväxt är mindre än under

de nästföregående åren; och orsaken härtill torde i wiß mån wara att söka dels uti swårare sjukdomar såsom smittkoppor, skarlakansfeber, mäsling och stryppsjuka, och dels uti tilltagande utflyttningar ur Riket. Suru deße utflyttningar tilltagit, wisar sig deraf, att då under qwinqwenniet 1856—1860 årliga medelantalet af utflyttade utgjorde endast 831, de utflyttandes antal sedermera stigit, år 1861 till 2,286; år 1862 till 2,535; år 1863 till 3,132; år 1864 till 5,172 och år 1865 till 6,691.

För att tjena till ledning wid riksdagsmannawalen, har en redogörelse för Rikets folkmängd den 31 December 1865 efter län, domsagor, härader och tingslag blifwit utarbetad och offentliggjord, hwarjemte, på det tillfälle må beredas till en statistisk öfversigt öfwer riksdagsmannawalen, Kongl. Maj:t anbefallt insamlande af wißa uppgifter rörande deße wal; kommande sammandrag af uppgifterna att genom Statistiska Centralbyrån offentliggöras.

Statistisk rörande riksdagsmannawal.

En af bemälda byrå utarbetad och från trycket utgifwen redogörelse öfwer Rikets sparbankers werksamhet utwisar, bland annat, att deße bankers antal från 1850 till 1864 wurit från 86 till 189, att deras delegares antal under nämnda tid öfats från 100,194 till 228,249, samt att under 1864 uti deße banker blifwit insatte 7,014,643 R:dr, men deremot uttagne 7,548,545 R:dr. Wid årets slut inestodo i sparbankerna 36,445,347 R:dr.

Sparbanksstatistik.

Utgifwandet af beslutad statistisk öfwer jordbruket har under nästlidna år börjat och fortgått, så att redogörelser öfwer denna gren af den allmänna hushållningen redan finnas tillgänglige för mer än hälften af Rikets län.

Jordbruchsstatistik.

Brännwins-
lagstiftningen.

I hufwudsaklig öfwerensstämmelse med de af Rikets Ständer afgifna förslag hafwa under den 26 sistlidna Oktober serskilda förordningar blifwit utfärdade angående wilkoren för tillwerkning och försäljning af brännwin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, hwarjemte, sedan Rikets Ständer, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, medgifwit, att wid utförsel af brännwin till utrikes ort restitution af erlagd brännwinstillwerkningssafgift må till lika belopp med denna afgift åtnjutas, Kongl. Maj:t under den 7 December sistlidet ån utfärdat Nådig kungörelse i detta ämne.

Brännwinstill-
werkningen.

De werksamma bränneriernas antal har under år 1865 utgjort 564. I dessa tillwerkades 16,768,250 kannor brännwin af normal styrka, för hwilken tillwerkning afgift erlagts med 10,071,593 R:dr 74 öre.

Motswarande förhållanden woro:

år 1862:	14,376,299 kannors tillwerkning;	8,648,085 R:dr	71 öre	afgift.
» 1863:	16,215,103	»	»	9,740,762 » 01 »
» 1864:	14,999,060	»	»	9,011,876 » 03 »

Churu räkenkaperna för år 1866 ännu icke äro afflutade, kan af kända förhållanden antagas att tillwerkningen utgjort omkring 15,438,600 kannor och tillwerkningssafgiften uppgått till wid på 9,279,600 R:dr.

Bergshandte-
ringen.

Commerce-Collegii berättelse angående bergshandteringen i Riket år 1865 utwisar, bland annat: att ur 524 grufwor brutits 11,681,729 centner jernmalm, hwarförutan 477,602 centner sjö- och myrmalm upphemtats; att wid 219 masugnar tillwerkats 5,205,472 centner tadjern och 125,796 centner gjutgods; att wid 57 gjuterier tadjern blifwit omsmält till 196,915 centner gjutgods, att 406 stångjernswerk med 906

smälthärdar varit begagnade, wid hwilka tillwerkningen utgjort 3,491,939 centner; att jernmanufaktur- och ståltillwerkning bedrifwits wid 295 werk, wid hwilka sammanräknade tillwerkningen uppgått till 639,729 centner; att wid 6 bearbetade silfwerwerk erhållits omkring 35 t guld och 2,681 t silfwer och att koppartillwerkningen uppgått till wid på 43,532 centner garfkoppar.

Wärdet af de inhemska fabriernas och manufakturernas tillwerkning under år 1865 är beräknadt till 75,810,635 R:dr, hwilken summa med mer än 4,800,000 R:dr öfwerstiger nästföregående års tillwerkningens värde.

Från manufaktur-diffontfonden utlemnades under sagda år diffontlån till sammanlagdt belopp af 3,687,776 R:dr och förlagslån, tillhoppa uppgående till 114,000 R:dr. Lånerätsprocenten war för första klassens fabriksidkare $8\frac{2}{100}$, för andra klassens $6\frac{2}{100}$ och för tredje klassens $4\frac{3}{100}$.

Genom kungörelse af den 29 Juni 1866 har räntan på diffontlånen blifwit förhöjd från fyra till fem procent; och har Kongl. Maj:t den 14 December samma år förordnat, att af manufaktur-diffontfondens medel ett belopp af 50,000 R:dr årligen under fem år, räknadt från och med år 1867, skall tilläggas förlagslånefonden att, jemte förut från nämnde medel anwisade 750,000 Riksdaler, utgå och användas till förlagslån.

De till Kongl. Maj:t inkomna berättelserne angående teknologiska institutet, de tekniska skolorna, söndags- och aftonskolorna samt slöjdskolorna ådagalägga, att undervisning meddelats i alla föreskrifna äm-

nen, och att lärjungarne, hwilkas antal varit ganska talrikt, i allmänhet wisat flit och läraktighet.

Öffentliga
föredrag i tek-
niskt-weten-
skapliga äm-
nen.

För hållande af offentliga föredrag i hufvudstaden öfwer tekniskt-wetenskapliga ämnen är anslag af allmänna medel bewiljadt.

Aktiebolag.

Under den tid denna berättelse affier, hafwa 51 bolagsordningar för aktiebolag blifwit af Kongl. Maj:t fastställda. De nybildade bolagens sammanlagda tekningssumma utgör omkring 50,020,300 R:dr.

1866 års all-
männa indu-
stri-utställ-
ning i Stock-
holm.

1866 års industri-utställning i Stockholm öppnades den 15 Juni och fortfor till och med den 8 Oktober.

Hela den af utställningen upptagne arean utgjorde:

under tak	117,000	kvadratsfot;
på gårdarne	53,000	»

170,000 kvadratsfot.

Af denna area upptogs för Sverige ungefär	120,000	kvadratsfot;
Norge	18,000	»
Danmark	20,000	»
Finland	12,000	»

170,000 kvadratsfot.

De anmälda artiklarne woro uppställda under 4,176 nummer, deraf

från Sverige	2,632,	inberäknadt 35 från S:t Barthelemy;
» Norge	717;	
» Danmark	480;	
» Finland	346;	

hvarjemte, på grund af jerskild framställning genom Kongl. Preussiska regeringen, en utställning af salter från Staatsfurl samt malmer och besfemerstål från Königshütte blifwit medgifwen.

Den 23 Juli verkställdes utdelningen af de af en jury bestända priserna, hwilka de färskilda nationerna emellan utföllo på följande sätt:

Till Swenske utställare (inberäknadt Barthelemy):

158 silfwermedaljer;

279 bronsmedaljer;

381 hedersdiplomer.

818 pris eller 1 pris på 3,22 utställda nummer.

Till Norske utställare:

38 silfwermedaljer;

103 bronsmedaljer;

101 hedersdiplomer.

242 pris eller 1 pris på 2,96 utställda nummer.

Till Danske utställare:

54 silfwermedaljer;

80 bronsmedaljer;

76 hedersdiplomer.

210 pris eller 1 pris för 2,28 utställda nummer.

Till Finske utställare:

12 silfwermedaljer;

35 bronsmedaljer;

47 hedersdiplomer.

94 pris eller 1 pris på 3,68 utställda nummer.

Snalles utdelades således

262 silfvermedaljer;

497 bronsmedaljer;

605 hedersdiplomer

eller 1,364 pris motsvarande ett sådant på 3,06 utställda nummer.

Allmänheten erhöll tillträde dels medelst biljetter gällande för hela tiden, dels medelst dylika gällande för en vecka och dels medelst poletter gällande blott för en gång. Antalen af dessa voro:

biljetter gällande för hela tiden	461;
» » » en vecka	1,186;
poletter	194,816.

Förvandlas de båda förra kategorierna till poletter af motsvarande antal, skulle utställningen varit besökt af omkring 220,000 personer. Derjemte hade alla utställare, som dertill anmälde sig, rättighet att erhålla för sina personer gällande biljetter.

Från åttskilliga landsorter hade för större samlingar af arbetare anskaffats understöd till utställningens besökande. Detta skedde äfven från Norge.

Från Frankrike, Österrike, Preussen och Belgien hade särskilda kommissarier erhållit uppdrag att besöka utställningen och rörande densamma afgifva rapporter.

För denna industri-utställning har så väl Staten som Stockholms stad fått widkännas betydliga uppoffringar i pekuniärt hänseende; men då densamma hos den mängd serdeles yngre industri-idkare, som besökt densamma, måste hafva verkat på en gång undervisande och lifwande; då den gifwit både öf sjelfwa och våra grannar en sammare och fördelaktigare kännedom om så väl våra materiella tillgångar som vår industriella utveckling samt wisat, huruledes våra näringar under de senare

ären erhållit en utveckling större än under någon föregående motsvarande period, och detta oaktadt under samma tid en friare täflan med utlandets industri varit öppnad; då den således i sin mån wisat, det vårt säkraste skydd i industrielt hänseende ligger i den intelligens och den kraft, som inom våra egna gränser utvecklas, — så innebära dessa omständigheter en ej ringa ersättning för oswanberörde uppoffringar.

Till Riket under år 1865 införde waror äro i rundt tal uppsattade till 105,863,000 R:dr. Wärdet å utförde waror är deremot upptaget till 108,086,000 R:dr. Utrikes handels- och sjöfarten.

Importen verkställdes med 2,434 Swenska fartyg om 63,677 nyläster och 2,512 utländska fartyg om 100,960 nyläster. Exporten besörjdes af 4,561 Swenska fartyg om 123,497 nyläster och 4,897 utländska fartyg om 315,295 nyläster. Swenska fraktfarten mellan främmande hamnar sysselsatte 876 Swenska fartyg om 46,344 nyläster.

Utrikes sjöfarten besörjdes af 2,023 fartyg om 25,059 nyläster. Utrikes sjöfarten.

Wid årets slut utgjordes Swenska ångbåtsflottan af 288 fartyg om 9,293 hästkrafter och handelsflottan af 3,155 seglande fartyg om 83,524 nylästers dragtighet. Swenska ångbåts- och handelsflottorna.

Under den 13 Februari sistlidet år utfärdades förnyadt reglemente för navigationsffolorna jemte fungörelse angående wiså ändringar i reglementet den 15 Mars 1861 om undervisning och examina i ångmachinlära wid allmän navigationsffola. Förnyadt Reglemente för Navigationsffolorna.

Afgifterna för trafiken på Rikets kanaler hafwa under 1865 utgjort: Kanalfarten.

Bih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

för Göta kanal	171,077 R:dr
» Trollhätte d:o	364,409 »
» Strömsholms d:o	99,187 »
» Hjelmare d:o	22,451 »
» Södertelge d:o	28,745 »
» Waddö d:o	1,541 »

Ändringar i
Reglementet
för Trollhätte
kanal m. m.

Det för reglationen å Trollhätte kanal och sluslinier den 6 Mars 1846 gifna reglemente har i wiß mån blifwit ändradt genom kungörelse af den 2 Mars 1866; och genom annan kungörelse af samma dag är förordnad att aflemna förteckning å de på kanalen fraktade träwarors antal och dimensioner.

Taxor och
reglementen.

Syratiosex taxor å afgifter för begagnande af hamnar, kanaler, färjor och dylikt hafwa blifwit fastställda, hwarjemte reglementen för åtskilliga föreningar och bolag blifwit af Kongl. Maj:t pröfwade och godkände.

Handels- och
sjöfarts-
fonden.

Från handels- och sjöfartsfonden hafwa bidrag lemnats: till Förvaltningens af sjöärendena disposition för att användas till handelns skyddande och till Kongl. flottans bemanning; till underhåll af sjöfartskontoret; till lifräddningsanstalter på kusterna; till karantänsinrättningen wid? Kånsö; till optiska telegrafverket; till allmänna arbeten o. s. w. De till anläggning af elektriska telegraflinier från och med 1854 från fonden utanordnade medel utgöra, efter afdrag af svedda återbetalningar, ett sammanlagdt belopp af 3,525,667 R:dr 69 öre. Till optiska telegrafen utbetalades under år 1866, 29,000 R:dr. De hittills förfallne

19 halfårsbetalningarne å löfesumman för Srefundska tullen äro af fondens medel bestridda med tillhoppa 1,788,644 R:dr 26 öre.

Öfverenskommelser om likställighet i afseende å kommunala rättigheter och skyldigheter hafwa träffats i 5 städer, hwarefter dessa öfverenskommelser blifwit af Kongl. Maj:t fastställda.

Öfverenskommelser om likställighet i fråga om kommunala rättigheter och skyldigheter.

Att Köpingen Trelleborg liksom åt Falkenbergs stad är stapelstadsrätt bewiljad.

Stapelstadsrätt.

Utom här förut serskildt omnämnde författningar äro utfärdade förordning angående wilkoren för försäljning till förtäring på stället af win, öl, kaffe eller andra icke spirituösa drycker; nytt resereglemente samt kungörelser om förändradt edsförmulär för civila embets- och tjenstemän, om förändrad grund för aflönande af sjerdingmän, om förändrad lydelse af 70 § i förordningen den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, om ändring i reglementet för städernas allmänna brandstodsbolag och om tångtäkt.

Författningar.

Den för utarbetande af fullständig samling utaf administrativa, kamerala och ekonomiska författningar förordnade kommission har under sifflidna år utgifwit första delen af författningarne rörande Rikets finansverk. Den andra delen är nu under tryckning.

Författningssamlingen.

Statens jernvägsbyggnader hafwa fortgått till den omfattning, som här nedan serskildt för hwarje stambana omsörmas.

Statens jernvägsbyggnader.

Å den södra stambanan, ehuru för trafik upplåten, återstodo dock åtskilliga kompletteringsarbeten, hwilka blifwit under sifflidet år verk-

ställde. — De stora förräder af efter arbetet öfverblifna redskaper och effekter hafwa blifwit realiserade dels genom öfverflyttning till de andra under byggnad warande stambanorna och dels genom försäljning.

Å nordwestra stambanan, Laxå—Christinehamn, war terrasseringen wid 1865 års slut i det närmaste utförd och ballastningen och railsläggningen påbörjade. Sedan deß hafwa de återstående arbetena blifwit fullbordade, så att denna stambana, i längd 5,6 mil kunnat den 2 December 1866 för allmänt begagnande upplåtas.

Å nordwestra stambanan, Arwika—Norfska gränsen, hwarest sträckan mellan Charlottenberg och Riksgränsen, 0,6 mil, blifwit i sammanhang med jernbanan mellan Kongsvinger och gränsen den 4 November 1865 upplåten för trafik, hafwa, sedan Rikets Ständer för år 1866 bewiljat ett anslag af 1,200,000 R:dr, arbetena så pågått, att de wäsentligaste terrasseringsarbetena blifwit fullbordade, och då för arbetena å denna bana under innewarande år finnas anslagne 1,700,000 R:dr, kan med wißhet påräknas, att hela denna bana skall kunna för allmänt begagnande upplåtas under loppet af nästa höst.

Östra stambanan, 4,5 mil, hwarå wid 1865 års slut endast några tusen fots bana återstod att färdigterrassera, är äfwenledes fullbordad och för trafik upplåten den 3 Juli 1866.

Å sammanbindningsbanan genom Stockholm hafwa arbetena mellan Tantogatan och tunnelns födra ända fortgått, utsprängningen af tunneln och underhwälfningen af derintill belägna byggnader blifwit fullbordade, fyllningen öfwer Riddarfjärden verkstälts, arbetena å Riddarholmen påbörjats, samt fyllningsarbetena i Clara fjö och stadsgårdshamnen fortgått, hwarjemte största delen af de för banan erforderliga expropriationsförrättningar blifwit verkställda.

Å norra stambanan, hwarest terraseringsarbetena wid 1866 års början, med undantag af åtskilliga på lös och estergifwande mark utfyllda bankar, å hwilka arbetet dock fortgick, woro verkställda, har lifaledes samtliga arbetena blifwit fullbordade, så att stambanan till hela sin längd, 6,2 mil kunnat den 20 fiftlidne September för trafik upplåtas.

Som emellertid Stockholms centralstation å Clara fjö icke kunnat försättas i det skick, att den för trafiken kunde begagnas inom denna tid, så har en provisionel station i hufwudstaden blifwit inrättad för att tills widare begagnas.

Således hafwa alla de stambanor, hwartill Rikets Ständer wid 1863 års Riksdag bewiljat anslag, blifwit, med undantag af sammanbindningsbanan genom hufwudstaden, inom den tid anslagen woro beräknade att utgå, för allmänna trafiken upplåtne, hwarigenom sammanräknade längden af färdigbyggda statsbanor, som wid sistnämnda Riksdags ingång utgjorde 62,5 mil och wid senaste Riksdags ingång öfats till 80,6, nu utgör 97,5 mil,

Undersökningar för norra stambanans fortfattning uti alternativt föreslagna olika riktningar hafwa, hwad beträffar sjelfwa utskafningarne och arbetena å fältet, blifwit fullbordade.

Undersökningar för norra stambanans fortfattning.

Utarbetandet af den tekniskt-ekonomiska beskrifningen öfwer de utförda stambanorna, hwartill Rikets Ständer anslagit serskilda medel, har fortgått och så framskridit att samtliga till westra stambanans och rörliga materielens beskrifning hörande plancher äro färdigritade samt 70 stycken af dem graverade och tryckte.

Tekniskt-ekonomisk beskrifning öfwer de utförda stambanorna,

Den wid jern-
vägsbyggnader
använda
arbetsstyrka.

Den arbetsstyrka, som till utförandet af ofwannämnda jernvägsbyggnader blifwit använd, har med undantag af den i Hufwudstaden och dess närhet under slutet af år 1865 förlagda arbetskommenderingen af 300 man utur Kongl. Helsinge regemente, bestått uteslutande af private arbetare. Wid slutet af 1865 och början af 1866 utgjorde denna arbetsstyrka 3,300 man, ökades efterhand så, att den i Juni månad uppgick till 8,300 man, har derefter i mån af banornas successiva fullbordande nedgått och war under höstmånaderna omkring 6,000 man.

Jernvägs-
trafiken.

Statens jernvägstrafik har utsträckt öfwer tre nya bandelar, nemligen emellan Cathrineholm och Norrköping, emellan Hufwudstaden och Upsala samt emellan Laxå och Christinehamn, tillsammans 16,3 mil, hwarjemte redan den 4 November 1865 den 22,000 fot långa sträckan af nordwestra stambanan mellan Norska gränsen och närmaste Swenska station, Charlottenberg, blifwit för allmänna rörelsen upplåten. Trafiken å denna från de öfriga stambanorna affkiljda handel har, enligt afstal, öfwertagits af direktionen för de Söndenfjeldske statsjernbaner i Norge, som därför betalar en årlig afgift af 6,000 R:dr R:mt till styrelsen öfwer Swenska statens jernvägsbyggnader, hwilken deremot bekostar bewakningen af banan samt underhållet af denna och byggnaderna.

Wid 1866 års utgång utgjorde sålunda hela längden i ett sammanhang trafikerade statsbanor 96,9 mil.

Åf de med statsbanorna förbundna, enskilda jernvägar har under sista året banan mellan Östad och Eslöfs station, 7,1 mil, tillkommit, äfwen som en wägsträcka af 6,2 mil blifwit öppnad å Uddewalla—Wenersborg—Herrljungabanan, hwaraf likwål ännu endast ett kortare wägstycke står i direkt förbindelse med westra stambanan. Med uteslutande af de nämnda jernvägarna, som äro afswämda, utgjorde sålunda den totala längden af jernvägar i Riket under slutet af 1865 103,1 mil.

slutande af detta stycke uppgå samtliga längderna af intill statsbanorna stötande enskilda jernvägar för närvarande till 27,9 mil.

Hela det jernvägsnät af statsbanor och enskilda jernvägar, som i ett sammanhang trafikeras, uppnår således en längd af 124,8 mil.

Särwid är dock att märka, att intillbehj sammanbindningsbanan genom hufvudstaden hinner fullbordas måste allt gods, som öfvergår från jernvägarne söder om Mälaren till Upsalabanan och tvärtom, serfildt transporterats genom nämnde stad, för hwilket ändamål Trafikstyrelsen widtagit åtgärder, så att expedition af gods från och till Upsalabanan och tvärtom kan förfiggå utan användande af kommissionärer i Stockholm.

Trafikåret 1866 ingick under förhållanden, som för de Swenska jernvägarne woro ganska löfsterika. Den allmänna konst- och industriutställning i Stockholm, som då förväntades och sedermera under en tid af fyra månader pågick, ansågs nemligen komma att framkalla en betydande persontrafik och föranledde till åtskilliga nedsättningar i personafgifterna i ändamål att bereda äfwen de mindre bemedlade tillfälle att draga fördel af utställningen, samt under förhoppning, att den ringare winst, som kunde erhållas af hwarje passagerare, som begagnade sig af nedsättningen, rikligen skulle förhöjas genom det större antalet. Flera allmänneligen bekanta omständigheter bidrogo dock dertill, att ett ganska ringa antal resande besökte nämnda utställning; och det owäntade förhållande inträffade, att under Augusti och September månader rörelsen å stambanorna war mindre än under samma månader nästföregående år. Under sådana förhållanden, och då samtliga utställningsföremålen utan afgift befördrats å stambanorna, en quantitet som uppgick till omkring 17,000 centner, kunde Statens jernvägstrafik icke af denna utställning hemta de fördelar i afseende å införförarna, som eljest bort kunna påräknas.

Förutom nybnämnda utställningsföremål hafwa i och för nästkommmande års werldsutställning i Paris samt för fiskeriutställningen i Boulogne transporterats utan afgift omkring 7,000 centner. Uppskattade i penningewärde, kunna de afgiftsfria transportererna i och för ifrågawarande expositioner beräknas till omkring 40,000 Riksdaler.

Den relativa stillhet i affärer, som föranledts af penningeställningen inom landet, har dock utan twiswel mer än någonting annat bidragit till minskning af årets trafikrörelse.

Daktadt, på sätt nämnt är, flera misshygnande omständigheter bidragit att minska årets trafikrörelse och oaktadt Statens jernvägstrafik utan ersättning bestridt de icke obetydliga utgifterna för transporter af konst- och industriföremål till och från ofwanberörde utställningar, blifwer dock det ekonomiska resultatet af årets trafik fördelaktigare än under något af de föregående åren. Boflutet för årets tre första qvartal wisar nemligen, att inkomsterna under denna tid öfwerstigit utgifterna för drift underhåll med 1,506,301 Riksdaler 48 öre, så att öfwerfottet för hela året räknadt kan antagas komma att uppgå till omkring 2,100,000 Riksdaler eller, per banmil räknadt, till minst 24,000 Riksdaler, emot 22,365 Riksdaler under 1865.

Nya byggnader och anläggningar wid stationer.

Detta påräknade öfwerfott af inkomster utöfwer omkostnader för drift och underhåll har dock måst användas dels till nya byggnader och anläggningar, bestående af utwidgningar af en del stationer, synnerligen Göteborgs och Falköpings, samt dem, wid hwilka de Skånska bibanorna ansluta sig till södra stambanan, fullbordande af lokomotiv-reparationswerkstaden i Göteborg och beredande af plats för behöflig utwidgning af werkstaden wid Liljeholmen, dels till den rörliga materielens förstärkning utöfwer hvad med den till sådant ändamål under år 1866 disponerade

delen af det wid sistsförflutna Riksdag bewiljade sersfilda anslag kunnat åstadkommas; dels och till förökning af materialförlagerna för rörelsens bedrifwande på de under senare delen af året öppnade nya bandelarne.

Af det sersfilda anslag, stort Två millioner Riksdaler, som blifwit ^{Anskaffning af materiel.} bewiljadt att från Riksgälds-Kontoret utgå till den rörliga materielens förökning på de äldre banorna, hafwa till 1866 års slut 1,400,000 Riksdaler blifwit lyftade, kommande återstoden att under år 1867 disponeras till liquid för återstående beställningar, som icke förr kunnat medhinnas wid de inhemska verkstäderna, som desamma sig åtagit.

Af den, sedan nämnda anslag bewiljades, beställda materielen äro 11 lokomotiv, 50 personwagnar, 18 bagagewagnar och 4 boskapswagnar af ny modell från utlandet införskrifna, men deremot 34 personwagnar, 700 godswagnar samt 1,000 satser axlar och hjul dels levererade från, dels under arbete wid inhemska verkstäderna.

Underhandlingar äro äfwen inledda med inhemska verkstad om framtida årlig leverans af lokomotiv, så att derifrån ej allenast de banor, som hädanefter anläggas, kunna, i den mån de hinna fullbordas, blifwa försedda med lokomotiv af Swenska tillverkning, utan äfwen de äldre banorna erhålla den successiva tillökning eller ersättning för förslitning af lokomotiv, som de framdeles behöfwa.

Riksfärd har kontrakt blifwit upprättadt med inhemska verkstad om tillverkning af wagnsfjederar, hwilka hitintills uteslutande hemtats från utlandet.

Följande allmänna arbeten, som i berättelsen till förra Riksdagen ^{Allmänna arbeten.} omnämndes såsom warande under utförande, hafwa sedermera fullbordats och aflypnats:

Rih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

bortsprängningen af den ena underwattensklippan, s. k. Röda Berget i Göta elf, — jernvägsbyggnaderne mellan Köping och Uttersberg samt mellan Eslöf och Istad, — fördjupning och utwidgning af farleden från Skansfundet till Nyköpings hamnbrygga, — brobyggnaden öfwer Sagån nära Nyqvarn samt tillhörande wäganläggningar, — brobyggnaden öfwer Hammars lilla färjesund, — hamn- och kajarbetet wid Åsterfund, — wäganläggning från Skräfwen till Leipojerf i Norrbottens län, — sänknin-gen af sjön Tyflingen i Örebro län, — ombyggnad med sten af trenne träbroar å Carl-Johans-wägen i Semtland, — hamnanläggningen wid Röhälla på Öland, — kajbyggnaden wid Borgholm, — broanläggning-en öfwer Rörwiksfund i sjön Åsnen, — samt brobyggnad af jern öfwer Rönne å wid Engelholm.

Ännu fortgå följande arbeten, hwilka i förra berättelsen äro omför-mälde såsom påbörjade:

upprensning af Rottne å och anläggning af jetée-byggnad wid desß utlopp, — hamnutwidgningsföretaget wid Helsingborg, — jernvägsbygg-naden från Herrljunga öfwer Wenersborg till Uddewalla, — kanal- och flufanläggningarne från Linköping till sjön Rengen, eller s. k. Kinda ka-nal, — kanal- och flufanläggningarne mellan sjöarne Wenern och Stora Lee, eller s. k. Dalslands kanal, — kanaliseringen af Euleå elf, — rens-ningar för ångbåtsfart på Indalselwien, — kanalisering å en del af Ejlunga elf samt chaussée-byggnad i fortsättning dermed till Bräcke i Semt-land, — anläggning af dragwäg samt muddring wid Falkenbergs hamn, — wäganläggning från Öhrträsk till Fredrika kyrkoby samt vidare till Åfsele, — wäganläggning från Letsbo i Ejsdal till Ramjö kyrkoby i Helsing-land, — wäganläggning från Östmarks kyrkoby till Norska gränsen wid Raitelands torp i Wermland, — wägomläggningar mellan Orrleken och Sundholms gästgäwargård i Östbergs län, — sänkning af Ölands å

m. fl. watten i Stockholms och Upsala län, — d:o af Lida å i Wester-götkland, — d:o af sjön Hästefjorden på Dalaland, — d:o af Soljen, Åsösjön m. fl. i Sönköpings län, — d:o af Tjurken, Näfwellsjön m. fl. i samma län, — samt damanläggningar kring och utpumpning af wiken Wesau i Blekinge län.

Påbörjade nya företag, hwartill Rikets senast församlade Ständer anwifaf särskilda bidrag:

Wäganläggning mellan Pajala och Sunosuando, samt till Kengis bruk i Norrbotten, — och wäganläggning från Pilgrimsstad till Brunflo i Jemtland.

De af Rikets Ständer wid sista Riksdag till Kongl. Maj:ts disposition ställde fonder för allmänna arbetens befrämjande hafwa blifwit så fördelade, att bidrag skola utgå till 14 wägarbeten, till 4 hamn- eller broanläggningar samt till 44 utdiknings- eller sjösänkingsföretag i Norrbottens, Westerbottens, Wester-Norlands, Jemtlands, Gefleborgs, Stora Kopparbergs och en del af Wermlands län, samt att låneunderstöd komma att utlemnas till 5 utdiknings- och sjösänkingsföretag i öfriga delar af Riket.

Från det å Riksstatens 6:te Hufwudtitel uppförda anslag till wägar och kommunikationer äro bidrag bewiljade till wägomläggning förbi Gnesta frogs backe i Södermanlands län och till iståndsjättning af en genom menigheten bruten ny wäg igenom Wärwiks socken af Elfsborgs län.

Af Handels- och Sjöfartsfondens tillgångar hafwa bidrag lemnats till kanal wid Ålkistan mellan Saltjön och sjön Brunnswiken, — upphafningsflip wid Calmar, — samt för ombyggnad och fördjupning af Gefle sluf och kanal jemte bortsprängning af berggrundet Baden i By-elfwen.

Kongl. Maj:t har härförutom beslutat, att af Trollhätte kanalintrader skall befostras anläggning emot sjön Wenern af en nödig befunden, ytterligare större vågbrytare utanför Wenersborgs hamn, och är denna byggnad grundlagd under fiftioåriga sommar.

1864 års öfver-
skott och
besparingar.

Då rörande förhållandet med statsinkomsterna och Statsverkets utgifter under de serskilda hufvudtitlarna en fullständig utredning meddelas i Kongl. Maj:ts nådiga proposition om Statsverkets tillstånd och behof, må här endast nämnas, att för 1864 eller det fifta år, för hwilket Rikshufvudboken är avslutad, de Riksgäldswerket från Statsverket tillkommande öfverskott och besparingar, enligt deröfver upprättad liquid, utgjort 917,383 R:dr 64 öre.

Nya räken-
skapsformu-
lärer.

För Utrikes Departementet, Öfver-Intendents-Embetet, General-Tull-Styrelsen, Styrelsen för väg- och wattenbyggnader, Sundhets-Kollegium, Veterinär-Turättningen och Stuteri-Öfver-Styrelsen hafwa fastställt nya räken-skapsformulärer, upprättade i öfverensstämmelse med senast antagna form för Rikshufvudboken.

Folkräkning
eller mantals-
skifning i
Lappmarkerna.

Såsom en förberedande åtgärd till reglerande af beskattningsförhållandena i Lappmarkerna och då wäsentliga fördelar ansetts kunna i statistiskt och ekonomiskt hänseende winnas genom införande derstädes af en ordnad folkräkning, sådan den i det öfriga Riket åstadkommes genom mantals-skifningarne, har utfärdats en nådig Förordning om förrättande årligen från och med innewarande år af folkräkning eller mantals-skifning i Wester- och Norrhottens läns Lappmarker.

Sedan, i följd af Rikets Ständers wid 1862—1863 årens Riksdag fattade beslut om upplåning af 35 millioner R:dr R:mt till jernvägsbyggnadernas fortsättande, fullmäktige i Riksgäldskontoret med bankirhuset Henry Schröder & Co i London, afflutat kontrakt om ett fonderadt Swenskt statslån å 2 millioner £ Sterling, men bemälda bankirhus deraf sedermera inbetalt allenast den owilkorligt öfvertagna andelen eller 500,000 £ Sterling, hwaremot i afseende å återstående beloppet kontraktet förfallit, så hafwa fullmäktige, enligt hwad de hos Kongl. Maj:t anmält, till fullgörande af dem lemnade uppdrag om förstnämnda summas upplånande, med bankirhusen Erlanger & Söhne och Gebrüder Bethmann i Frankfurt am Mayn samt H. J. Merck & Co i Hamburg äfwenfom Nordtyska banken derstädes afflutat kontrakt om ett fonderadt amorteringslån å 9 millioner Vereinsthaler, motsvarande 24 millioner R:dr R:mt och Kongl. Maj:t å berörda kontrakt meddelat sin nådiga garanti.

Fonderadt
statslån.

Efter träffad öfwerenskommelse, att de af fuffte bruksegaren Långman till Sweriges och Finlands folk testamenterade medel skulle emellan båda folkten skiftas, i den mån de hunno realiseras, har wid delning den 16 och den 30 siftilidna November af då disponibla tillgångar på Swenska folkets lott fallit, utom 32 aktier i Forþa aktiebolag, dels åtskilliga boets i Sverige egande tillgångar till belopp af 100,687 R:dr, och dels derutöfwer kontant 125,267 R:dr, hwilka siftnämnda medel redan blifwit till Statskontoret öfwerfända.

Långmans
testaments-
medlen.

De till Kongl. Maj:ts disposition för undsättning wid miswärt ställda medel hafwa under år 1866 varit anlitade i synnerhet för Norrbottens och Femtlands samt dernäst för Westerbottens och Westernorrlands län. Till närmare upplysning om de belopp, som blifwit använda

Undsättning
wid miswärt.

och om förhållandet med de äldre undsättningslånen kommer en af wederbörande embetswerf afgifwen berättelse att till Statsutskottet öfverlemnas.

Postdiligens-
befordring.

Sedan jernvägsförbindelse blifwit åwägabragt emellan Kongövinger och Charlottenberg har emellan sistnämnda ort och Finnerödja underhållits daglig postdiligensfart, hwilken likwäl efter fullbordande af bandelen Laxå—Christinehamn insfränkts till linien Christinehamn—Charlottenberg.

Äfwen å linierna Åby—Höör och Moheda—Wernamo har postdiligensbefordran blifwit inrättad.

Till följd deraf, att emellan orter, hwilka kommit i åtnjutande af jernvägsförbindelse, diligensposterna indragits, har emellertid antalet mil, å hwilka postföringen besörjes med diligens, nedgått från 159,000 till omkring 157,500 om året.

Jernvägs-
postföring.

Deremot har antalet mil, som posten årligen besordras å jernwäg, öfkats med nära 20,000, så att för närwarande post med jernwäg fortstaffas omkring 187,000 mil årligen.

Landsvägs-
posterna.

Äfwen har genom inrättande af 15 nya postgångar och omreglering af 10 äldre dylika antalet mil, som af de wanliga landsvägsposterna årligen tillryggaläggas, öfkats med omkring 10,000 eller från 218,000 till omkring 228,000.

Postexpeditio-
ner.

Semte det att förutwarande postexpeditionen i Finnerödja, wid öppnandet af jernvägen Laxå—Christinehamn, indragits samt postkontoret i Djellmo blifwit förändradt till postexpedition, hafwa postanstalter af sist-

nämnda slag blifwit öppnade wid jernvägsstationerna Charlottenberg i Wermland, Bjersjölagård i Malmöhus län och Laxå i Örebro län, hwarförutom i nåder förordnats, att en postexpedition skall inrättas wid Nås i Kopparbergs län.

Poststationernas antal, hwilket wid början af sistlidna Riksdag upp- Poststationer. gick till 174, har wunnit en ytterligare tillökning af 37.

Antalet postanstalter, mellan hwilka utwexling af paketer kan ega Paketpostanstalter. rum, har blifwit ökad med 15 samt uppgår följaktligen nu till 135.

Sedan bresbärare blifwit anställda i ytterligare twänne städer, utgör Bresbärare. antalet af de postanstalter, hwarifrån ankomna försändelser genom postwerkets försorg hembäras till adressaterna, numera 55.

Sedan wid ordnandet år 1865 af postförhållandena mellan Sverige, Norge och Danmark blifwit stadgadt, att till underlättande af penninge- Postanwisningar och postförskott. försändningar emellan orter i de serkilda rikena borde så snart som möjligt beredas tillfälle till begagnande af postanwisningar och postförskott, har sådant skett icke allenast för rörelsen emellan de nämnda trenne rikena utan äfwen för penningeförsändningar mellan samtliga de inrikes orter, å hwilka finnes postkontor eller postexpedition.

Äfwen så hafwa wilkoren för försändande under band af trycksaker Korsbandsförsändelser. m. m. mellan inrikes orter blifwit bragta till öfwerensstämmelse med hwad derom stadgats för dylika försändelser mellan Sverige, Norge och Danmark.

Nya frimär-
ken.

För utgörande af det lägre bressfranco, som genom nämnda öfwerenskommelser blifwit fastställt för korrespondensen till Norge och Danmark, hafwa införts två nya slag af frimärken, lydande å 17 och 20 öre.

Afgiften för
sluten rekom-
mendation.

Enligt Rikets sist församlade Ständers beslut har afgiften för s. k. sluten rekommendation å bref blifwit nedsatt från 35 till 24 öre.

Sjöfartsför-
bindelien med
Tyskland.

I öfwerensstämmelse med gällande fördrag och den åsigt, som blifwit af Rikets Ständer uttalad wid bewiljandet af understöd för anläggningen af jernvägen Gölöf—Ystad, har efter samma jernvägs fullbordande sjöpostfarten på Nord-Tyskland, hwilken någon tid underhållits från Malmö, blifwit ånyo förlagd till linien Ystad—Stralsund.

Brefantalet.

Antalet med posterna befordrade bref, som utgjorde

år 1861	7,017,000
» 1862	7,331,000
» 1863	8,326,000
och » 1864	9,137,000
har » 1865 uppgått till	9,849,000.

Postverkets
inkomster.

Postverkets årliga inkomster hwilka utgjorde

år 1861	1,675,000 R:dr,
» 1862	1,953,000 »
» 1863	2,128,000 »
och » 1864	2,264,000 »
uppgingo » 1865,	
oberäknadt det af Rikets Ständer bewiljade anslaget för postdilignsbefordringen och köpefkillingen för försålda postångfartyget Eugenia, till.	2,310,000 »

Till följd af föreskriften i General-Post-Styrelsens senaste Instruktion ^{Årsberättelse.} har nämnda Styrelse afgifwit sin första årsberättelse, innefattande tillika redogörelse för Postverkets förvaltning under tiden ända från verkets första inrättande.

På anledning af Rikets Ständers wid sifflidna Riksdag framställda ^{Postverkets} anhållan, att Postverkets stat måtte i likhet med den öfriga statsregle- ^{stat.} ringen framläggas till pröfning af Riksdagen, har Kongl. Maj:t, med bifall till denna anhållan, anbefallt General-Post-Styrelsen att inkomma med förslag till normalstat för Postverket; hvarförutom föreskrift blifwit meddelad om upprättande af förslag till en fullständig författning rörande postväsendet i allmänhet.

Det elektriska telegrafnätet har utsträckt genom anläggning af nya ^{Nya telegraf-} linier, från Grifshamn öfver Norrtelje till Stockholm med särskilda ^{linier.} bilinier till Furuöfund och Warholm; från Trollhättan till den stora linien mellan Wenersborg och Göteborg samt från Östersund till Norska gränsen wid Sandvigen, hwilken siftnämnda linie är afsedd till underlättande af korrespondensen mellan Norrland och Nyskland, å den ena sidan, samt Norge å den andra. Desutom har telegrafverket genom uppläggning af ledningsstrådar å de dels Staten och dels ett enskildt bolag tillhöriga jernvägstelegraflinierna Catrineholm—Norrköping, Alfwestad—Eslöf och Wenersborg—Herrljunga blifwit delegare i samma linier.

Med Ryska regeringen är förberedande aftal träffadt om tillwäga-^{Aftal om un-} bringande af en underwattenstelegrafledning emellan Sverige och Finland ^{derwattens-} öfver Ålands haf, ehuru tiden för detta företags utförande ännu icke ^{telegrafförbin-} blifwit bestämd. ^{delse med} Finland.

Nya elektriska
telegrafstatio-
ner.

Elektriska statstelegrafstationer hafwa inrättats i Falkenberg, Furu-
fund, Mönsterås, Norrtelje, Trollhättan och Warholm.

Indragning af
optiska tele-
grafstationer.

I sammanhang med öppnandet af nyknämnda stationer i Furu-
fund och Warholm har indragning egt rum af de optiska stationerna i Stoc-
holm, Kummelnäs, Warholm, Marsåtra, Siarö och Yrslö, hwaremot i
hafsbandet bibehållits de optiska stationerna Söderarm, Arholma och
Tjockö, hwilkas förbindelse med det elektriska telegrafnätet numera besörjes
genom den förenade optiska och elektriska stationen i Furu-
fund.

Nya lednings-
trådar.

Till korrespondensens underlättande hafwa nya ledningstrådar, utom
de förut befintliga, blifwit upplagda å följande sträckningar, nemligen
emellan Stockholm och Carlshamn öfwer Catrineholm, Norrköping och
Westerwik; emellan Stockholm och Malmö öfwer Catrineholm, Norrköping
och Söndköping; emellan Stockholm och Wenersborg utefter westra stam-
banan och jernvägen Herrljunga—Wenersborg; emellan Norska gränsen
wid Verby och Malmö öfwer Wenersborg och Söndköping; emellan Malmö
och Trelleborg samt emellan Umeå och Skellefteå.

Ombbyggnad
af äldre linier.

Den år 1859 påbörjade ombbyggnaden af äldre telegraflinier med
begagnande af stolpar, som till bewarande mot röta förut blifwit särskildt
beredda medelst indränkning i en lösning af kopparvitriol, har under år
1866 fortsatts, så att, med inberäkning af de på senare åren med dylika
stolpar anlagda nya linier, för närwarande en sträcka af 644,1 geografiska
mil eller 74,7 procent af telegrafliniernas sammanlagda längd är försedd
med impreguerade stolpar.

Kostnaden för
1866 års tele-
grafbyggnads- och
arbeten.

För 1866 års telegrafbyggnadsarbeten hafwa dels från Handels-
och Sjöfartsfondens tillgångar och dels af öfverskottet å inkomsterna för

de tvänne nästföregående årens telegramverpling ferskilda anslag anvisats till ett sammanräknadt belopp af 416,000 R:dr, deruti ändock icke inberäknadt wärdet af det från föregående åren öfwerblifna och för nämnda arbeten disponibla förråd af telegrafstråd och andra materialier.

Det Swenska telegrafnätet har under ifrågawarande år utwidgats med 77,7 mil i linier, och 396,8 mil i trådledningar samt omfattar nu i linier 861,9 och i trådledningar 1,695,8 geografiska mil. Med inberäkning af de på Statens bekostnad inrättade s. k. privattelegrafstationerna utgör antalet af de under Telegrafstyrelsens inseende stående stationerna 111, hwaraf 93 äro elektriska och 18 optiska.

Telegrafin-
rättningens
omsättning.

Antalet expedierade telegrammer under år 1865 utgjorde: 238,508 inländska och 98,163 utländska, tillhoppa 336,671 eller 34,2 procent mera än år 1864.

Telegram-
antalet.

Den emellan flertalet af Europeiska stater i Paris år 1865 afflyttade telegrafkonvention trädde med början af år 1866 i gällande kraft och har genom deri bestämde nedfattning i de ferskilda ländernas portofatser framkallat en betydlig tillväxt i den internationella telegramverplingen.

1865 års tele-
grafkonven-
tion.

Å anledning af de förändringar i de telegrafiska förhållandena, som stadgats genom samma konvention, har nytt reglemente för Elektriska telegrafverket i Riket blifwit i nåder utfärdadt.

Nytt regle-
mente för
Elektriska
Telegraf-
verket.

För winnande af enkelhet wid taxeringen och lättnad för telegramverplingen mellan inländska orter har den förändring widtagits, att, då telegrafverket, Statens jernvägstrafiks eller enskildt jernvägsbolags telegraflinier, ware sig två eller tre af dem, gemensamt begagnas för befordringen af ett telegram, portot likwäl beräknas och erlægges blott till

porto för be-
fordran af te-
legram gemen-
samt å tele-
grafverkets
och jernvä-
gars telegraf-
linier.

det belopp, som i den inländska taxan är stadgad för besordring ensamt å telegrafverkets linier, då deremot före denna förändring serskildt porto erlades för besordringen å de olika linierna.

Telegrafver-
kets inkomster
och utgifter. Förhållandet emellan telegrafverkets inkomster och utgifter år 1865 har varit sådant, att de förra öfverstigit de senare med 79,960 R:dr 47 öre.

Qwinners
anställande
wid telegraf-
verket. Genom det af Kongl. Maj:t på Telegrafstyrelsens förslag lemnade medgifwande att till föreståndare wid mindre betydande telegrafstationer finge i stället för kommissarier antagas manliga eller qwinliga assistenter har qwinners anställande wid telegrafverket blifwit ytterligare underlättadt. I följd af nämnda medgifwande hafwa redan år 1866 tio statstelegrafstationer erhållit qwinnor till föreståndare, hvarsförutom 9 personer af samma kön år 1865 antogos att förestå s. k. privattelegrafstationer.

Tullverkets
stat. Femwäl i afseende på Tullverkets årliga utgiftsstat hafwa Rikets Ständer begärt och Kongl. Maj:t bifallit, att densamma må jemte den öfriga statsregleringen underställas Riksdagens pröfning; Och har för sådant ändamål General-Tull-Styrelsen erhållit nådig befallning att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till normalstat för Tullverket.

Tulluppbör-
den. Tulluppbörden, som år 1864 utgjort i rundt tal R:dr 13,861,000 och 1865 uppgått till „ 13,999,000, har under de nio första månaderna af 1866 inbringat „ 10,068,000.

Bewiljad ne-
derlags- och
transitupp-
lagsrätt. För städerna Öfkarshamn och Carlstad har bewiljats nederlagsrätt och för Ystad transitupplagsrätt.

Den för Riket ej mindre i klimatiskt än i ekonomiskt hänseende vigtiga skogshushållningen har utgjort föremål för flera omfattande lagstiftningsåtgärder.

Genom Kongl. Förordningen den 29 Juni 1866 har rörande hushållningen å de allmänna skogarne, hwartill äfwen räknats sådana, som tillhöra allmänna inrättningsars egendomar, meddelats bestämmelser, åsyftande att betrygga dessa skogars förvaltning och wård efter på wetenskapliga reglor grundade hushållningsplaner.

Enligt denna förordning skola kronoparker och Kronan tillhöriga flygsandsplanteringar såsom hittills omedelbart wårdas af skogsstaten. Wården af häradsallmanning må delegarne, om de så önska, sjelfwa, under uppsigt af skogsstaten, förestå, sedan hushållningsplan och reglemente för allmanningen blifwit wederbörligen fastställda samt nödiga indelningsarbeten på delegarnes bekostnad utförda; men om anmärkta försummelser wid wården ej rättas eller medgifwen afwerkning öfwerfrides, öfwertages allmanningens wård af skogsstaten, likasom då delegarne ej önska att densamma sjelfwa besörja. Öfwer den behållna affastningen tillkommer det dock i hwarje fall den af delegarne walda allmänningsstyrelsen att förfoga. Der wid kungsgårdar och dermed jemförliga egendomar eller wid boställen finnes skog af större betydhet, kan densamma eller lämplig del deraf efter Kongl. Maj:ts bepröfwande ställas under skogsstatens omedelbara förvaltning, men eljest wårdas skogen wid sådana egendomar under skogsstatens insende af wederbörande arrendator eller boställshafware. Af boställsskogs affastning eger boställshafwaren alltid åtnjuta hwad honom med affcende å husbehofwet och hittills åtnjuten rätt skäligen bör tillkomma, men kan derjemte, om skogen wårdas af honom sjelf, efter Kongl. Maj:ts bepröfwande tilläggas ända till halwa behållna affast-

Förordning om hushållningen med de allmänna skogarne.

ningen utöfwer husbehofwet. Återstoden aflemnas wid militiebofställen till wederbörande bofställdirektion, användes wid Ecclesiastika och Landshöfdingeboställen till löneroglering wid de stater, hwarunder boställena lyda, och tillfaller eljest skogsplanteringskassan. I afseende på skog å hemman, som tillhöra allmänna iurättningar och ej blifwit under stadgad åborätt upplätta, är endast i allmänhet föreskrifwet, för iurättningarnes styrelser att derå införa ordnad hushållning efter af Skogsstyrelsen fastställd plan och för skogsstaten att öfwer planens efterlesnad hålla tillsyn. Å krono- hemman och andra hemman, som innehafwas med stadgad åborätt, må åboen i allmänhet endast till husbehof använda skogen, men kan af wederbörande myndighet medgifwas större rätt i enlighet med fastställd hushållningsplan. Till betryggande af de gifna föreskrifternas efterlesnad är slutligen stadgad, ej allenast att boställshafware, åbo eller arrendator af publikt hemman, som öfwerträder honom tillkommande rättighet i afseende på skogens begagnande, derigenom gör sig förfallen till ansvar såsom för skogsåverkan, utan äfwen att, om boställshafware eller arrendator af boställe, kungsgård eller dermed jemförlig egendom försummar sådant för skogens skötsel nödigt arbete, som i fastställd hushållningsplan föreskrifwes, och rättelse ej sker inom förelagd tid, Kongl. Maj:ts Befallningshafwande eger att låta arbetet genom skogsstatens försorg på den tredskandes bekostnad verkställas.

Fond för ordnad hushållnings införande å boställsskogarne. I sammanhang med denna förordnings utfärdande har, för att underlätta ordnad hushållnings införande å boställsskogarne, af skogsplanteringskassan affatts en serfild fond till belopp af 50,000 R:dr, som efter Skogsstyrelsens disposition får användas till förffjutande af de i öfwerstyttande på Skogsstyrelsen af Kammar-Kollegii befattning med skogshushållning med Skogshushållningsärenden, berörda afseende nödiga kostnader; hwarjemte meddelats föreskrift om att den befattning med skogshushållningen i Riket, som hittills ålegat Kammar-Kollegium, hädanefter skall utöfwas af nyfnämnda Styrelse.

De särskilda förhållanden, som ega rum i Kopparbergs län och de Serfild lag-
stiftning för
de norra or-
terna. Norrländska länen, hafwa för skogarne i dessa orter föranledt en särskild lagstiftning, åfystande ej blott att mot förödelse skydda den **wärande skogen** utan äfwen att åt det allmänna bewara sådan till odling mindre tjenlig **skogsmark**, hwaraf kronoparker lämpligen kunna bildas. I förra afseendet har genom Kongl. Förordningen den 21 December 1865 angående utstyning och försäljning af skogsallster från Kronans skogar i nämnde län Förordning
om utstyning
och försäljning
af skogsallster
från Kronans
skogar i Kop-
parbergs län
och de Norr-
ländska länen. skogsafwerkningen derstädes blifwit ordnad inom behöriga gränser och i senare afseendet har genom den samma dag utfärdade Kongl. Förordningen angående kronoparkers bildande m. m. stadgats, såwäl att öfver- Förordning
om kronopar-
ters bildande
m. m. loppsmarker, hwilka finnas dertill tjenliga, skola såsom kronoparker bibehållas och af skogsstaten wårdas, som ock att wid förekommande afwittringsförrättningar det allmännas intresse i fråga om affättande till kronoparker af sådan mark, som ej är företrädeswis lämplig för odling, skall af wederbörande skogstjensteman bewakas, hwarförutom bestämmelser meddelats, enligt hwilka undantagswis jemwäl före den allmänna afwittringen kronoparker må kunna af oafwittrad mark bildas.

Till följd dels af dessa och dels af äldre föreskrifter i samma ämne Öfverlopps-
marker, bibe-
hållna såsom
kronoparker. hafwa af öfverloppsmarker inom Anundsjö socken i Wester-Norrlands län omkring 51,000 tunnland, inom Bjurholms och Degerfors socknar i Westerbottens län omkring 116,000 tunnland samt inom Neder-Kalix, Råneå och Carl Gustafs socknar i Norrbottens län omkring 97,000 tunnland förklarats böra bibehållas såsom kronoparker och blifwit ställda under skogsstatens förvaltning.

Desutom har inom Pajala socken i sistnämnda län af oafwittrad Kronoparker
af oafwittrad
mark. mark bildats en kronopark med omkring 65,000 tunnlands widd, hwar-

jemte inom Elfdals, Särna och Orsa socknar i Kopparbergs län, der afwittring dels ej är påbörjad och dels ännu pågår, betydande skogssträckor blifwit med wederbörande socknemäns begifwande till sådana parker affatta.

Inskränkning
i dispositions-
rätten öfwer
skogen å wift-
slags skatte-
hemman.

Nörande sådan skog, som innehafwes af enskilda under eganderätt, hafwa några föreskrifter, ledande till inskränkning i egarens fria dispositionsrätt deröfwer, ansetts i allmänhet icke böra meddelas. För att dock afwen i detta hänseende iakttaga det allmännas intresse, såwidt det utan förnärmande af redan wunnen enskild rätt warit möjligt, har under den 29 Juni 1866 utfärdats en förordning, hwarigenom i fråga om skattehemman, hwilka uppkomma af nybyggen, som hädanefter från Kronan upplåtas, eller af sådana äldre nybyggen, der föreskrifna byggnads- och odlingsfkyldigheter finnas icke wara behörigen fullgjorda, egarens dispositionsrätt öfwer skogen, enligt grunder, som Rikets Ständer gillat, blifwit inskränkt till nödigt husbehof och hvad af wederbörande skogstjensteman ansetts derutöfwer, kunna, med bewarande för framtiden af skogens bestånd, årligen afwerkas; och har i sammanhang med denna förordnings utfärdande åter upphäfts det den 21 förutgångna December, i afwaktan på Rikets Ständers yttrande öfwer nyshberörda grunder, tillswidare stadgade förbud mot nybyggesanläggningar.

Användande
af sådan öf-
verloppsmark,
som icke är
tjenlig ware
sig till krono-
park eller nya
hemman.

Beträffande slutligen sådan wid afwittringarne öfwerblifwen mark, som icke är tjenlig ware sig till bildande af kronoparker eller till anläggning af nya hemman och som icke heller begagnas till s. k. renbetesland, hafwa erforderliga föreskrifter meddelats om dylik marks bringande under enskild eganderätt i öfwerensstämmelse med hvad Rikets Ständer wid sifftlidna Riksdag derom beflutat.

Med anledning af den nya skogslagstiftningen för Kopparbergs och ^{Skogsstatens} de Norrländska länen har skogsstatens personal inom nämnda län blifwit förökad med 1 ny skogsinspektör för Wester-Norrlands, Semtlands, Gefleborgs och en del af Westerbottens län samt 12 nya öfverjägare och 30 skogsuppsyningsmän, hvarförutom en ny öfverjägarebefattning inrättats för Kronobergs län.

Antalet elever wid skogsinstitutet utgjorde wid 1865 års slut 18. ^{Undervisning} ^{i skogsfötsel.} Wid samma tidpunkt begagnades undervisningen wid Statens skogsskolor Sillre, Tierps, Ombergs, Böda, Gunnebergs och Danielslunds af 54 och wid de med statsmedel understödde enskilda skogsskolorna Bosjö, Fenneslunda, Skogshalls och Strömbergs af 30 lärningar. Deputom har wid Afwa och Uttertafle landtbrukskolor, hvilka för meddelande af undervisning i skogsfötsel jemväl åtnjuta anslag af statsmedel, antalet lärningar varit 22.

Sedan fastighetsägare inom ett större antal af Rikets städer öfverenskommit om bildande af en hypoteksinrättning med ändamål dels att för stadshypoteksföreningar ombesörja erforderlig upplåning för tillhandahållande åt deras delegare af amorteringslån och dels att åt städer, som erhållit nådig tillåtelse att för sina allmänna behof upptaga amorteringslån, sådana lån anskaffa, har Kongl. Maj:t den 17 November 1865 fastställt reglemente för berörda inrättning under benämning "Allmänna Hypotekskassan för Sveriges städer." Denna hypotekskassa skall dock träda i verkksamhet först när tre eller flera stadshypoteksföreningar tecknat sig för delaktighet deri för ett sammanräknadt belopp af minst tre millioner R:dr.

Allmänna
Hypotekskassan för
Sveriges
städer.

Oktroj för
nya fedelut-
gifwande
ensfilda
banker.

För följande nya fedelutgifwande ensfilda banker har oktroj bewiljats, nemligen för Borås, Södermanlands, Kronobergs och Calmar, af hwilka dock ännu endast den förstnämnda öppnat sin rörelse.

Förlängd
oktroj för äl-
dre dylika
banker.

Derjemte har förlängd oktroj medgifwits följande äldre dylika banker, nemligen Vermlands, Östergötlands, Mälareprovinsernas, Smålands och Göteborgs.

Hela antalet oktrojerade ensfilda banker med fedelutgifningsrätt utgör för närwarande 26.

De ensfilda
fedelutgifwan-
de bankernas
werkksamhet.

Att detta slags banker fortfarande åtnjuta ett oförminskadt förtroende hos allmänheten ådagalägges deraf, att, enligt officiella uppgifter, de åt dem på upp- och affrisnings- samt depositionsräkning förtrodna medel utgjort

wid slutet af . . . år 1865 R:dr 27,876,000

» » 3:e kwartalet » 1866 » 30,747,000

samt att de haft fedlar utelöpande till belopp af:

wid slutet af . . . år 1865 R:dr 33,491,000

» » 3:e kwartalet » 1866 » 29,018,000.

Filialban-
terna.

Af filialbankerna hafwa enligt till Kongl. Maj:t inkomna tillkännagifwanden Nyköpings, Skellefteå och Westerbottens upphört med sin rörelse.

Garantiföre-
ning i Malmö.

Sedan åtskilliga för Malmö stads och provinsen Skånes bästa nitälskande personer öfwerenskommit att i nämnda stad bilda en garantiförening med ändamål att såwidt möjligt afswärja olyckliga följder af derstädes inträffade finansiella swärigheter och rubbningar i affärswerk-

samheten, har Kongl. Maj:t under den 24 Augusti 1866 fastställt stadgar för berörda förening.

Med afseende å de fördelar, som ansetts kunna för enkor och barn Civilstatens kapital- och lifränteförä- ringsanstalt. efter delegare i Civilstatens Pensionsinrättning beredas genom en medlifränteförä- nämnda stats enskilda enke- och pupillfond förenad kapital- och lifränte- försäkringsanstalt, har en sådan anstalt blifwit inrättad, hwilken med innewarande är träd i werksamhet.

I Reglementet för Koloniens styrelse den 25 September 1811 Kolonien S:t Barthelemy. stadgas, bland annat, att de domar, som af Koloniens domstol fällas i brottmål, hwilka gå å lif eller ära, skola underställas Kongl. Maj:t:s pröfning, äfwen som att ingen må betagas att i sådana mål hos Kongl. Maj:t anföra besvär eller söka nåd. Häruti har den förändring wid- tagits, att, jemte det föreskriften om underställning inskränkts till allenast sådana domar, hwarigenom någon blifwit dömd till dödsstraff, tillika besvärsrätten utwidgats till alla de fall, då någon antingen blifwit dömd till dödsstraff, straffarbete, dock ej under två år, eller förlust af med- borgerligt förtroende för alltid eller ock är tilltalad för brott, hwarå straff eller påföljd, som nyss sagdt är, enligt lag kan följa, men ej blifwit för brottet sakfälld, hwarförutom rättighet att söka nåd förklarats ega rum i hwad fall som helst, dock att derigenom ej uppehålles werkstäl- landet af ädömdt straff utom dödsstraff.

Till befrämjande af folkundervisningen i Kolonien, för hwilket ändamål hittills intet varit från Statens sida widgjordt, har anslagits ett belopp af 400 Spanska daler årligen.

Koloniens folkmängd, som 1863 utgjorde 2,834 personer, har wid folkräkning 1866 befunnits ökad till 2,898, deraf 908 tillhörde staden Gustavia.

Religions-
wården.

Religionswården inom Swenska kyrkan har med oafbruten werksamhet fortgått. Den allmänt öfverflagade prestbriften har wäl fortfarande gifwit många anledningar till bekymmer, men i allmänhet icke hindrat gudstjerner nas behöriga upprätthållande.

Sedan Rikets Ständer den 26 April 1851 gjort underdånig framställning om erforderliga undersökningar och åtgärder för att åstadkomma förbättrad själawård i hufwudstaden, och en till följd deraf den 13 Juni 1856 i nåder förordnad kommitté åren 1861 och 1862 afgifwit utlåtanden i ämnet, öfwer hwilka wederbörande inkommit med yttranden, har Kongl. Maj:t under den 1 December 1865 uppdragit åt Stockholms stads Consistorium att höra de större församlingarne i hufwudstaden, huruwida och på hwad sätt delning af dessa församlingar kunde tillwägabringas, samt anbefallt Stads- och Hof-Konsistorierna att åt den af Rikets Ständer wäckt frågan egna förnyad, noggrann undersökning, för widtagande af de åtgärder eller framställande af de förslag, som deraf må föranledas, och att derwid jemwäl tillse, huruwida werkfällighet kan beredas åt framstäldt förslag om göromålsens fördelning mellan de särskilda församlingarnes presterskap på sådant sätt, att en hwar af de presterliga tjenstemännen komme att åt någon wif del af församlingen egna sin synnerliga wård; och anbefaldes Konsistorierna jemwäl att afgifwa underdånig berättelse om de åtgärder, hwilka blifwit i ärendet widtagna, äfvensom inkomma med hemställan i afseende på sådana dertill hörande frågor, som borde utgöra föremål för Kongl. Maj:ts pröfning.

Understödd af
trostörwand-
ter i utlandet.

Med anledning af gjord framställning utaf en i staden New-York i Nord-Amerika bildad Swenskt evangelisk-luthersk församling, huruwida något bidrag från Sverige kunde beredas församlingen till inköp af egen kyrka, der gudstjenst på hemlandets språk skulle anställas för de många i

nämnda stad hofatta och dit utwandrande Swenskar, har Kongl. Maj:t genom cirkulär till samtliga eklefiasfiska Konfistorier förordnat, att en kollekt må för ändamålet upptagas i rikets kyrkor, och de insamlade medlen, på wanligt sätt redowifade, öfwerlemnas till Utrikes Departementet, för att genom deß försorg wederbörande tillställas.

Till uppförande af åtta nya kyrkor, till ombyggnad, utwidgning eller reparation af nio, till tornbyggnad å tre, samt till altarpnydnader, predikstolar, orgelfaçader m. m. i tretton kyrkor hafwa ritningar blifwit af Kongl. Maj:t stadfästade. Öppna bref om tillstånd att genom kollekt och stambok insamla understöd till kyrkobyggnaders bekoftande äro i nåder utfärdade för 13 församlingar.

Uppå underdåniga ansökningar har Kongl. Maj:t tillåtit, dels att i en wid Löpingen Påskallawik i Döderhults socken inom Kalmar stift på enskild mans bekoftnad uppförd ny kyrka må, sedan denna blifwit i behörig ordning inwigd, förrättas allmän gudstjenst jemte skrift och nattwardsgång, så ofta omständigheterna det medgifwa; och dels att ett af egaren till Bogesund i Östra Nyds socken inom Upsala stift derstädes inrättadt kapell för gårdens talrika befolkning samt en större del af godsjets underhafwande, för hwilka wägen till sockenkyrkan är lång och beswärlig, må inwigas till fullständig gudstjensts hållande och de heliga sakramenternas utdelande.

Sedan Rikets siff församlade Ständer anwifaf för år 1867 ett be-
lopp af 13,500 riksdaler till fortsatt reparation å Linköpings domkyrka, har Öfwer-Intendents-embetet på nådig befallning infommit med uppgift och kofinadsförslag å de arbeten, hwilka ansetts wara för kyrkans bestånd angelägnast att under nämnda år utföra med de för ändamålet anslagna medlen; och är denna plan af Kongl. Maj:t till esterrättelse faststald.

Presterkapets
löneförmaner.

De Nämnder, som blifwit tillsatta för att ordna presterkapets inkomster enligt förordningen den 11 Juli 1862, hafwa, så widt inkomna uppgifter utwisa, från början af sin verksamhet intill den 1 November 1866 upprättat ett antal af 880 löneregleringsförslag, nemligen: inom Stockholms län 46, Upsala 44, Södermanlands 28, Östergötlands 55, Sönköpings 49, Kronobergs 18, Kalmar 70, Gotlands 21, Blekinge 23, Christianstads 22, Malmöhus 86, Hallands 38, Göteborgs och Bohus 21, Elfsborgs 58, Skaraborgs 53, Vermlands 16, Örebro 36, Westmanlands 43, Kopparbergs 36, Gefleborgs 37, Wester-Norrlands 19, Sämtlands 30, Westerbottens 19 och Norrbottens 12. Utaf dem bland dessa förslag, som före den 1 sifftlidne November hunnit att från Nämnderna expedieras till Domkapitlet och Länsstyrelserna, äro 393, efter wederbörandes hörande, af bemälda embetsmyndigheter handlagda och insända till Kongl. Maj:ts pröfning; de öfriga woro wid berörda tid dels förwifade till ny behandling af Nämnderna, dels öfwerlemnade till församlingarnes och löntagarnes yttranden, men ej från dem återkomna, samt dels, sedan sådant skett, ännu beroende på Domkapitlens och Länsstyrelsernas slutliga åtgärd. Af de till Kongl. Maj:t inkomna regleringsförslag, öfwer hwilka Kammar-Collegium afgifwit underdåniga utlåtanden, hade intill den 1 Juli 1865, såsom i berättelsen wid sifstförslutna riksdag meddelats, 46 blifwit i nåder stadfästade; ifrån den tiden intill 1866 års slut blefwo ytterligare 219 förslag af Kongl. Maj:t fastställda, nemligen: inom Stockholms län 9, Upsala 11, Södermanlands 12, Östergötlands 20, Sönköpings 27, Kronobergs 6, Kalmar 24, Blekinge 1, Malmöhus 10, Hallands 2, Göteborgs och Bohus 2, Elfsborgs 15, Skaraborgs 14, Örebro 15, Westmanlands 13, Kopparbergs 13, Gefleborgs 16, Wester-Norrlands 8 samt Norrbottens 1; och wid sifstnämnda tidpunkt återstodo elfwa sådana mål, som i Departementet woro under

utarbetning. Öfriga till Kongl. Maj:t af Länsstyrelserna infända förslag woro då dels återförwifade till Nämnderna, dels beroende på Kammar-Collegii handläggning.

Enär wid sifflidne riksdag ett reservationsanslag af 10,000 riksdaler för år 1867 ställdes till Kongl. Maj:ts disposition, att användas till förbättring af de swagast aflönade komministrars, kapellpredikanter samt pastorats- och sockenadjunkters lönewillkor, tills dessa kunde genom den pågående allmänna regleringen uppbringas till det belopp som erfordras för en anständig bergning, hafwa samtliga Domkapiteln blifwit anbefalda att meddela uppgifter på de med swagaste löner försedda komministers- med flera lägenheter inom stiftet, och särskildt å dem, der brist på kompetente sökande till tjänsterna uppstått eller befarades komma att uppstå, samt afgifwa förslag angående de belopp som finnas wara till de mest oundgängliga behofwens fyllande erforderliga.

I sammanhang med ordnandet af presterskapets löneförmåner hafwa regleringsnämnderna förehafit till behandling åtskilliga förslag om delning af pastorater, hwilkas storlek ansetts hinderlig för själawårdens ändamåls- enliga handhafwande. Wid nådig pröfning af de frågor i detta hänse- ende, hwilka sedan sifstförslutne riksdags början hos Kongl. Maj:t förekom- mit, har sådan åtgärd beslutits i afseende på sju gäll, nemligen ett i Årke- stiftet, ett i Linköpings, ett i Skara, två i Westerås, ett i Carlstads och ett i Hernösands stift. Derjemte har Kongl. Maj:t, uppå Nämndernas förslag, funnit godt förordna om indragning af sexton komministraturer, om inrättande af fem nya komministers-, en pastoratsadjunkts- och sex kapellpredikantsbeställ- ningar, om förändring af en kapellpredikantslägenhet till komministratur, samt om särskilda byars och hemmans förläggande från ett till annat

presterliga lä-
genheter's del-
ning, indrag-
ning m. m.

kyrkosamhälle, — allt i sammanhang med beslutad reglering af den presterliga aflöningen inom wederbörande pastorater.

I anledning af Rikets siff församlade Ständers anhållan, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfwerwägande, om icke de ännu återstående prebendepastoraterna kunde indragas i den mån deras innehafware afgå, och att Kongl. Maj:t, om sådant finnes för godt, wille till Riksdagen aflåta proposition i ämnet, jemte förslag till ersättning åt wederbörande för de löneinkomster som nu utgå från nämnda pastorater, hafwa Doukapitlen undfått befallning att inkomma med utlåtanden rörande detta ärende, äfwen som med uppgift å de inom hwarje stift ännu befintliga prebendepastorater och deras uppskattningsswärde.

Författningar
rörande pre-
sterkapet och
kyrkowäsendet.

I öfwerensstämmelse med Rikets Ständers framställning har Kongl. Maj:t låtit under den 3 Augusti 1866 utfärda kungörelse om förändrad lydelse af 9 och 37 §§ i förordningen den 21 Mars 1862 angående Kyrkostämma samt Kyrkoråd och Skolråd.

Öfwer Rikets Ständers skrifwelse i fråga om grunderna för upprättande af förslag till kyrkoherdelägenheter samt till kapellans- och andra sådana beställningar har Kongl. Maj:t infordrat utlåtanden af Doukapitlen och Stockholms stads Consistorium. Senwål i anledning af Rikets Ständers skrifwelse rörande förändradt röstberäkningsfätt wid prestwal äfwen som wid tillsättande af folkskolelärare samt organister, klockare och annan kyrkobetjening, hafwa samtliga ecclesiastiska Konsistorier och derjemte Hof-Consistorium erhållit förståndigande att sig yttra. — Framställdt förslag till åtskilliga ändringar och tillägg i ett den 12 November 1845 i nåder stadfästadt reglemente för prestwal inom St. Petri och Caroli församlingar i Malmö stad har af Kongl. Maj:t blifwit gilladt och fastställdt. Tillika har Kongl. Maj:t sunnit godt stadfästa en af Örebro stads-

samt Unsta och Långbro landsförsamlingar träffad öfwerenskommelse om röstberäkningsgrunden wid wal af prester, skollärare och kyrkobetjente samt wid öfriga wal, som å kyrkostämmor inom nämnda församlingar förekomma.

Då Kongl. Maj:t ansett wara af wigt, att det förslag till ny ecklesiastik boställsordning, jemte dertill hörande betänkande, som Kammar-Collegium på nådig befallning utarbetat och hwilket genom trycket blifwit allmängjordt, må, innan det samma företages till slutlig pröfning, undergå den omfattande granskning sakens beskaffenhet kräfwär, har Kongl. Maj:t, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med hwad bemälda Collegium hemställt, anbefallt Sine Befallningshafwande i länen att afgifwa yttranden öfwer förslaget och före den 1 Juli 1866 insända dessa till Collegium, som erhållit bemyndigande att genom bokhandeln tillhandahålla allmänheten ett antal exemplar af berörda förslag och betänkande mot ett wißt pris för exemplaret, samt att genom fungörande i allmänna tidningarne uppmäna dem, som dertill kunde finna sig föranlätne, att inom nämnda tid till Collegium inlemna sina yttranden om förslaget, hwarester detta embetswerk egde att i anledning af sådana yttranden äfwenfom de från Domkapitlet och presterskapet infordrade underdåniga utlåtanden, hwilka efter hand från Kongl. Maj:t till Collegium öfwerlemnats, infomma med det ytterligare betänkande i ärendet, hwartill omständigheterna må kunna föranleda.

Efter det Wisby Domkapitel gjort underdånig framställning beträffande tiden och sättet för anförande af underdåniga beswär öfwer de Domkapitlets beslut, i hwilka ändring må hos Kongl. Maj:t sökas, har Kongl. Maj:t, med upphäfwande af hwad i fråga om beswärstiden från Gotland är genom cirkulärbrefwet den 2 November 1791 stadgadt, funnit godt

Bih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

förordna, att sådana besvär skola till Eklesiastik-Departementets Expedition ingifwas af enskild person inom 30 dagar och af menighet inom 45 dagar från den dag, då beslutet utfärdats, dock utan att härigenom ändring sker i hwad kongl. brefwen den 8 December 1748 och 22 Oktober 1800 innehålla angående rättighet att i wiða fall till Kongl. Maj:ts Befallningshafswande inlemna besvärshandlingar.

Sedan Rikets Ständer anhållit om upphäfwande af de i äldre författningar gifna stadganden angående sammanskott wid bröllopp och barndop till understöd för lasaretten och de fattiga, har Kongl. Maj:t, efter samtliga eklesiastiska Konsistoriers hörande, genom kungörelse den 11 Oktober 1866 förklarad, att, enär lasarettens bestånd numera är genom förskildt för dem afsedda medel betryggadt, och tillfälliga sammanskott åt de fattiga lämpligare beredas frivilligt, de genom kongl. brefwen den 3 Mars 1743 samt den 4 April och 14 December 1753 i detta ämne meddelade förefrister icke vidare skola wara gällande.

Universteterna.

På anledning af Rikets Ständers skrifwelse den 12 Juni 1866, i fråga om tillgodonjutande af ömsesidig kompetens för Swenska och Norska undersåtar till utöfning af wiða yrken, der yrkesexamen är i lag förefriswen, har Kongl. Maj:t under den 11 sistlidne Oktober i nåder uppdragit åt Chefen för Eklesiastik-Departementet att från Norska Regerings-Departementet för det Inre inhemta närmare upplysningar i afseende på denna fråga, och derjemte anbefallt Sundhets-Collegium och Kanslers-embetet för universiteterna att inkomma med underdåniga utlåtanden i ämnet.

Beträffande den nya professorsbeställning inom juridiska fakulteten wid Upsala universitet, till hwilken lön blifwit wid sistlidne riksdag anslagen, hade Kongl. Maj:t anbefallt Kanslers-embetet att efter wederböran-

des hörande inkomma med förslag till det eller de läroämnen, som, med afseende å undervisningens behof och för handens warande förhållanden, borde från de nuwarande juridiska professionerna affiljas och till den nya lärostolen öfverflyttas; och sedan Kanslersambetet, i öfverensstämmelse med juridiska fakultetens yttrande, hemställt, att såsom läroämnen för den nya professionen måtte bestämmas Romersk rätt, juridisk encyklopedi samt rättshistoria, har Kongl. Maj:t under den 16 siftilidne November gillat detta förslag och förordnat, att ifrågawarande professorsbeställning skall till ansökning kungöras.

Antalet af lärjungar wid rikets elementarläroverk uppgår för närwarande till 13,500. Elementarläroverken.

På grund af undergången afgangsexamen wid elementarläroverken hafwa under siftilförflutna året 314 ynglingar erhållit mogenhetsintyg såsom i denna examen godkände.

Den kommission, som under den 12 Maj 1865 erhöill nådigt uppdrag att granska för handens warande till elementarläroverkens tjenst utgifna läroböcker inom språkundervisningens område och att afgifwa utlåtande så wäl rörande de grundsatser, efter hwilka sådana böcker lämpligen borde uppställas, som särskildt angående frågan om lifstämning grammatikalisk behandling af de inom skolan förekommande språk, har inkommit med underdånigt betänkfande i ämnet, hwilket på Kongl. Maj:ts nådiga befallning blifwit till trycket befördradt, för att till samtliga läroverkskollegier utdelas.

På det att samma åtgärd måtte utsträckas äfwen till andra läroämnen, har Kongl. Maj:t under den 14 siftilidne December förordnat en kommission för granskning af de läroböcker i historia och geografi, som för närwarande begagnas wid elementarläroverken, samt för afgifwande

af utlåtande beträffande de grundsatser, efter hwilka sådana böcker böra uppställas.

Enär för befrämjandet af undervisningen i musik, teckning och gymnastik wid elementarläroverken särskilda närmare föreskrifter funnits wara af nöden, har Kongl. Maj:t, efter det Musikaliska Akademien, Akademien för de Fria Konsterna samt Direktionen öfwer Gymnastiska Central-Institutet, jemlikt nådig befallning, afgifwit underdåniga förslag i ämnet, funnit godt att under den 19 sifflidne Juni till hufwudsaklig ledning för undervisningen i förenämnda ämnen fastställa särskilda planer; hwarjemte Kongl. Maj:t under samma dag anbefallt samtliga Eforalstyrelser att årligen före Mars månads utgång till nämnda Institut afgifwa berättelser rörande undervisningen i gymnastik och wapenöfningar wid de särskilda stiftens elementarläroverk och pedagogier under föregående året.

Den wid 1862—1863 årens riksdag beslutade utwidgningen af Halmstads skola till ett fullständigt läroverk, äfwen som af åttifylliga två- och treklassiga skolor till femklassiga, har med innewarande läseår trädt i verkställighet.

På grund af de till inrättande af nya läroverk i Stockholm, Göteborg, Trelleborg och Wernamo wid sifflidne riksdag bewiljade anslag, har Kongl. Maj:t anbefallt Domkapitlen i Göteborg, Lund och Wexjö att, sedan wederbörande kommuner blifwit hörda i fråga om det af Rikets Ständer wid dessa anslags bewiljande fästade förbehåll, inkomma med underdåniga yttranden i ämnet, samt Direktionen öfwer Stockholms stads undervisningsverk att afgifwa underdånigt utlåtande, huruwida hinder möter för det nya femklassiga läroverkets förening med gymnasium till ett i öfwerensstämmelse med skolstadgans föreskrift fullständigt elementarläroverk.

Elfva lärare-kandidater hafwa under årets lopp anmält sig till genomgående af det för vinnande af kompetens till lärare-syftla wid elementarläroverken af Kongl. Maj:t förordnade prof=år. Tre af deße hafwa blifwit hänwisade till Upsala högre elementarläroverk, tre till Stockholms, tre till Lunds, samt en till hwardera af Gefle och Christianstads.

För att vinna närmare upplysningar om läroverkens tillstånd och om undervisningens gång, hafwa under året inspektioner blifwit gjorda wid läroverken i Stockholm, Upsala, Linköping, Wexjö, Nyköping, Kalmar, Helsingborg och Ystad, dels af Departements=Chefen, dels af Chefen för den inom Departementet bildade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen.

Kongl. Maj:t har under den 24 November 1865 förordnat, att de lärarne wid elementarläroverken och pedagogierna tillkommande penningelöner från statsverket skola, i likhet med hwad för embets= och tjänstemän i allmänhet eger rum, från och med 1866 af Statskontoret quartalswis utanordnas och wederbörande tillhandahållas.

Med anledning af de anslag och lån för uppförande eller utwidgande af läroverksbyggnader i Upsala, Westerwik, Skara, Wenersborg, Christianstad och Carlstad, dem Rikets Ständer wid fiftlidne riksdag bewiljat, har Kongl. Maj:t förståndigat wederbörande Domkapitel att senast inom 1868 års utgång hafwa wisat, att de för statsanslagens åtnjutande stadgade särskilda willkor blifwit uppfyllda.

Föreslagna ritningar till nya lärohus i Upsala och Westerwik samt till nytt gymnastikhus i Falun äro af Kongl. Maj:t gillade och fastställda.

I anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifwelse med anhållan, att Kongl. Maj:t behagade låta utreda och undersöka, dels i hwad

mån offentliga läroanstalter för qwinlig ungdom må anses ytterligare böra på det allmännas bekostnad upprättas, dels och huru, i sådan händelse, dylika anstalter böra organiseras, har Kongl. Maj:t tillsatt en kommitté, som eger att till deltagande i sina öfwerläggningar infalla andra sakkunniga personer.

Gymnastiska
Central-Instit.
tutet.

Af den underdåniga berättelse, som, till åtljudnad af nådiga stadgan för Gymnastiska Central-Institutet, deß Direktion afgifwit om institutets verksamhet, inhämtas: att institutets lokaler blifwit utwidgade och undervisningsmaterielen gjord fullständigare; att lärarepersonalen utgöres af 3 öfwerlärare, 2 lärare samt 2 lärarinnor, hvarjemte nödigt antal biträden warit wid de särskilda gymnastiska afdelningarne anställda; att emellertid, då institutets nya lokaler under år 1865 ännu icke alla warit tillgängliga, och icke heller alla lärareplatser tillsatta, samt då blott en årsklass af de twenne, i hwilka elevernas antal bör ingå, hunnit mottagas och undervisas, arbetet under nämnda år endast warit att anse som en öfvergång till den nya och utwidgade verksamhet, hwilken numera tillhör institutet; att lärokursens manliga elever warit till antalet 19 och de qwinliga 9; att antalet af den skolungdom, som undervisats, uppgått till 675 från elementarläroverken och 130 från flickskolorna; att med gymnastik behandlade öfriga personer warit 301, nemligen 283 patienter, 116 manliga och 167 qwinliga, samt 18 friska; att 11 elever, hwaraf 9 qwinliga, blifwit utexaminerade, samt att resultatet af sjukbehandlingen utfallit så, att utaf de 283 patienterna 56 blifwit friska, 200 förbättrade och 27 oförbättrade.

Folkundervis-
ningen.

Sedan Kongl. Maj:t den 22 April 1864 förordnat, att åtta af rikets folkskolelärare-Seminarier skulle bibehållas och träda i utwidgad

verksamhet, och denna förändring under åren 1864 och 1865 widtagits med fem af dessa läroanstalter, hafwa från och med sifflidne hösttermin äfwen de öfriga trenne, nemligen seminarierna i Skara, Wexjö och Hernösand, erhållit en dylik utwidgning, i sammanhang hwarmed ny aflöningsstat för derwarande lärare blifwit upprättad och förhöjda anslag bewiljats till hushyra, inredning, inköp af undervisningsmateriel m. m., så att den anbefalda reorganisationen af dessa lärowerk numera är fullständigt genomförd.

Med anledning af Rikets Ständers hemställan, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfwerwägande, huruvida i rikets westra del ett folkskolelärare-seminarium, utom det i Göteborg, kunde wara behöfligt, har Kongl. Maj:t förordnat, att seminariet i Carlstads stift skall fortsara och jemwäl träda i utwidgad verksamhet samt förses med ökade lärarekrafter så snart för ändamålet erforderliga förberedande åtgärder blifwit widtagna.

I äfseende på seminariet i Wisby, hwilken läroanstalts indragning på grund af nådiga fungörelsen den 22 April 1864 bort ske wid slutet af wårterminen 1866 och då redan till största delen blifwit werkställd, har Kongl. Maj:t, med anledning af derwarande Domkapitels anmälan, att några wid seminariet intagne lärjungar ej wid nämnda tidpunkt hunnit affluta den för afgang föreskrifna lärokursen, medgifwit att denna läroanstalt fått under sifflidne hösttermin fortsätta sin verksamhet; hwar- efter densamma, enligt Domkapitlets anmälan, upphört.

Folkskolelärarinne-seminariet i Kalmar har wid slutet af wårterminen 1866 indragits, hwarefter den det samma tillhöriga undervisningsmateriel blifwit dels för derwarande högre elementarlärowerks räkning inköpt, dels för folkskolornas behof använd.

Kongl. Maj:t, som i anledning af Rikets Ständers framställning uppdragit åt järskilde kommitterade att företaga granskning af det för folk-

ſkolelärareſeminarierna den 21 Mars 1862 utfärdade reglemente, har, ſedan kommitterade utarbetat och öfverlemnad förſlag till förändradt reglemente för deſa läroanſtalter, funnit godt att, med upphäfwande af det förre ſamt hwar i öfrigt funnits förefkriſwet ſtridande mot de nya beſtämmelſerna, under den 1 December 1865 faſtſtälla förnyadt reglemente för ſeminarierna till bildande af folkſkolelärare och folkſkolelärarinnor.

Kongl. Maj:t har jemwäl åt utſedde kommitterade uppdragit att afgifwa förſlag å den materiel, ſom för undervisningen i de färſkilda läroämnena wid ſeminarierna wore behöflig, och har, ſedan kommitterade inkommit med underdånigt utlåtande i ämnet, för höjande af den undervisning i naturkunniighet ſom i ſeminarierna meddelas, anwiſat ett belopp af 8,000 r:dr till inköp af fyſiſka instrumenter för deſa läroanſtalter.

Enligt den för de utwidgade ſeminarierna upprättade ſtat, äro wid hwarje ſådan läroinrättning anſtälde en rektor och tre adjunkter ſamt färſkilda lärare i öfningsämnena. Deſutom har, med aſſeende på lärjungarnes ſtora antal wid ſeminarierna i Lund och Göteborg, en fjerde adjunkt bliſwit anſtälld wid hwardera af deſa två undervisningsanſtalter.

Höſtterminen 1866 uppgick elevernas antal wid lärareſeminarierna till 584 och wid lärarinneſeminarierna till 159, eller tillſammans 743 elever.

Enligt erhållet uppdrag har Chefen wid den inom Ekleſiaſtiſt-Departementets Expedition bildade afdelning för folkundervisningsärenden år 1866 verkſtällt inſpektion wid ſeminarierna i Stockholm, Uppsala, Skara, Wexjö, Lund och Göteborg.

För att winna fullſtändig utredning beträffande ſå wäl den yttre och inre anordning, hwilken för ſeminarii-byggnader i allmänhet kunde wara

mest lämplig, som ock det billigaste pris, för hwilket desamma, i förhållande till det å hvarje ort påräkneliga lärjunge-antal, skulle kunna uppföras, har Kongl. Maj:t, på hemställan af Rikets Ständer, låtit genom särskilde kommitterade utarbete normalritningar och förslag till dylika byggnader.

Den lokal i Stockholm, som tillförne begagnats af Sällskapet för wexelundervisningens befrämjande normalskola, men numera är upplåten åt hufwudstadens folkskolelärarinne-seminarium, har undergått den förändrade anordning, som för deß närwarande ändamål erfordrats, och hwartill medel blifwit af Rikets Ständer anwifade. För den tillämnade seminarii-byggnaden i Linköping har tomt inom staden inköpts för det anslag Rikets Ständer till nämnda byggnad anslagit, och för fortsättning af byggnadsarbetet wid seminariet i Lund har Kongl. Maj:t, på hemställan af Domkapitlet derstädes, anwifad behöfliga medel af besparingarne å anslagen till folkundervisningens befrämjande.

Efter det Rikets Ständer hemställt att, för ett ändamålsenligt ordnande af undervisningen i trädgårdsskötjel wid de utwidgade folkskolelärare-seminarierna, åtgärder i sådant hänseende måtte till en början widtagas wid några af de mest besökta bland deßa läroanstalter, och sedan förslag till nämnda undervisnings ordnande afgifwits utaf dertill i nåder utsedde kommitterade, har Kongl. Maj:t förordnat, att undervisningen i berörda ämne skall till en början fullständigare ordnas wid seminarierna i Linköping och Lund, samt anbefallt wederbörande Domkapitel att för detta ändamål widtaga nödiga åtgärder.

Sedan den tid af tre år, för hwilken inspektörer öfwer folkskolorna inom de särskilda stiftan warit förordnade, gått till ända med år 1866, Bih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

hafwa inspektörerna till Ecclesiastik-Departementet ingifwit berättelser, hwilka, utwijande en i flera riktningar wunnen förbättring i folkskolewäsendet, för närwarande äro under tryckning i ändamål att till Domkapitlen och Skolråden utdelas.

En ny högre folkskola har år 1866 blifwit inrättad i Onfala församling af Göteborgs stift, för hwilken skola särskildt reglemente är af Kongl. Maj:t fastställdt.

Enligt föreskriften i nådiga cirkulärbrefwet den 24 Februari 1865, hafwa samtliga Domkapitlen till Kongl. Maj:t inkommit med utlåtanden angående folkskolewäsendets tillstånd i pedagogiskt och ekonomiskt hänseende inom de särskilda stiftens wid slutet af nämnda år, jemte de till upplysning i ämnet af Skolråden lemnade uppgifter, äfwen som inspektörernas kontraktswis gjorda sammandrag af dessa uppgifter. Utaf omfördämlade utlåtanden inhentas, att wid berörda tid funnos i hela riket 9 högre folkskolor, 3,374 egentliga folkskolor, af hwilka 2,127 woro fasta och 1,247 flyttande, samt 2,759 småskolor; att antalet barn inom skolåldern utgjorde 598,146, hwaraf 303,924 gofvar och 294,222 flickor; att af detta antal blifwit under år 1865 underwifade i högre folkskolor 162, i fasta folkskolor 187,010, i flyttande 149,759 och i småskolor 120,850; att 30,861 barn undergått pröfning wid afgang från folkskolan, och att 18,874 begagnat fortsatt underwifning sedan de från skolan afgått.

De medel, som Rikets Ständer för statsregleringsperioden 1864—1866 anslagit till folkunderwifningens befrämjande, blefwo till största delen af Kongl. Maj:t utdelade wid slutet af år 1864, såsom i berättelsen till sistlidne riksdag omförmäles. Efter denna tid har Kongl. Maj:t af nämnda medel bewiljat understöd: åt 27 församlingar för att höja 31 examinerade lärarens löner till stadgadt minimum; åt 5 försam-

lingar för att höja lika många examinerade lärarens löner utöfwer minimibeloppet, och åt 5 församlingar till inrättande af 15 nya småskolor. Derjemte har bidrag af Lappmarks Ecclesiastikwerk tilldelats en enskild skola för fattiga barn i Wilhelmina församling inom Hernösands stift.

För att bereda allmänheten tillfälle att taga kännedom om den för närvarande i riket tillgängliga undervisningsmateriel, med mera som för folkskolorna är af wigt, har Chefen för den inom Ecclesiastik-Departementet bildade afdelning för ärenden rörande folkskolewäsendet låtit anskaffa och wid den allmänna industri-utställningen i Stockholm under nästlidne sommar förewisa åtfylliga prof på sådan materiel, äfwen som på skolmöbler, samt planritningar till skolhus och skolträdgårdar m. m. Den för nämnda ändamål inköpta materielen, hwaraf en del är på begäran utlemnad för den blifwande utställningen i Paris, kommer att wid folkskolelärarinne-seminariet i hufvudstaden fortfarande hållas tillgänglig för allmänheten. Till detta seminarium är äfwen öfwerlemnad, att derstädes förewisas, den undervisningsmateriel, som för allmänna medel inköptes wid utställningen i London 1862 och hwilken under två års tid, till följd af särskildt uppdrag, gjorts tillgänglig i en för densamma hyrd lokal.

I ändamål att för nedsatt pris hållas folkskolorna till handa, äro för närvarande under arbete och blifwa innewarande år att tillgå: Läsebok för folkskolan, Wäggharta öfwer jordgloben af L. von Menzer, Stereometriskta figurer, och Samlingar af mineralier m. m., ordnade efter N. S. Berlins Läsebok i naturlära.

Sedan Direktionen öfwer Gymnastiska Central-Institutet, som den 9 Januari 1863 erhöi nådigt uppdrag att gå i författning om utarbetande af program och reglemente för undervisningen i gymnastik och militärofningar wid folkskolelärare-seminarier och folkskolor, i sådant hän-

seende afgifwit förslag jemte dertill hörande teckningar, har Kongl. Maj:t förordnat, att detta förslag, benämndt "Anvisningar för undervisning i gymnastik och wapenöfning wid folkskolelärare-seminarier och folkskolor", skall genom Institutets försorg utgifwas från trycket, att hållas allmänheten till handa för ett pris af högst 75 öre för häftadt exemplar; och äro 1000 exemplar af detta arbete, jemte teckningar, för statens räkning inlösta.

Efter det filosofie doktorn Olof Eneroths "Handbok i Svensk pomologi" fullständigt utkommit, hafwa 68 exemplar af arbetets senare afdelning blifwit för allmänna medel inköpta, att utdelas som premier åt seminariielever, hwilka utmärkt sig genom studier i trädgårdsfötjel.

Af en på Finska språket utgifwen Läseshof för hem- och folkskolan äro 500 exemplar af staten inlösta, att för nedsatt pris tillhandahållas Sveriges Finska församlingar, till begagnande wid barnaundervisningen.

Sällskapet för werelundervisningens befrämjande, som anmält sig wara sinnadt att utsträcka sin verksamhet till befordrande af folkbildningen i allmänhet, oberoende utaf någon wiß undervisningsmethod, och fördenksfull antagit benämningen "Sällskapet för folkundervisningens befrämjande", har, uppå gjord underdånig hemställan, under den 27 Juli 1866 erhållit nådig stadsåstelse å ett i ansende till berörda systemål uppgjort förslag till åtskilliga ändringar i de för Sällskapet den 25 April 1822 utfärdade stadgar.

Sedan normalritningar till folkskolebyggnader, jemte beskifning, blifwit på nådig befallning genom Öfver-Intendents-embetets försorg uppgjorda och från trycket utgifna, samt derefter kostnadsfritt hållits Skolråden till handa, har, med anledning af nämnda Embetes anmälan, att från åtskilliga kommuner framställningar blifwit gjorda om behöfligheten af förslag öfwer material-åtgången wid dylika byggnaders utförande, Embetet erhållit befallning att uppgöra sådana materialförslag. Dessa äro

numera utarbetade och jemwäl af trycket utgifna, för att kostnadsfritt tilldelas skolestyrelserna.

Plats för uppförande af skolhus afwenksom för anläggning af skolträdgårdar har under tiden sedan sistlidne riksdag blifwit 26 församlingar beredd genom meddeladt nådigt tillstånd att, mot wijsa wilkor, afböndra jord från eklestastiska boställen.

Sedan Kongl. Maj:t åt färskilde kommitterade uppdragit att undersöka, på hwilka grunder folkskolelärares pensionering skulle ändamålsenligast kunna ordnas, och kommitterade utarbetat förslag till reglemente så wäl för en pensionsinrättning som för en enke- och pupillkasja för folkskolelärare, samt Rikets sifft församlade Ständer auwifjat medel till bildande och upprätthållande af dessa anstalter, har Kongl. Maj:t fastställt reglemente för pensionsinrättningen och i enlighet med desamma 35:e § förordnat direktion för inrättningens förvaltning, samt derjemte beträffande förslaget till reglemente för folkskolelärares enke- och pupillkasja förordnat, att detta skall undergå ytterligare beredning innan det af Kongl. Maj:t företages till slutlig pröfning.

Medelst lemnade understöd af Rikets Ständers anslag till resestipendier samt läroböckers och lärda werks utgifwande har Kongl. Maj:t fortfarande beredt wetenskapsidkare tillfälle dels att genom resor besfordra sina forskningar och studier, dels att allmängöra resultaterna af sina lärda undersökningar. S afseende på ett och annat wetenskapligt arbete har Kongl. Maj:t funnit lämpligt att wid understödet till des utgifwande fästa det wilkor, att ett wißt antal exemplar deraf skulle för stateus räkning aflemnas. Dessa exemplar hafwa blifwit utdelade till de offentliga bibliotekerna i riket, samt, i mån af arbetets beskaffenhet och då tillgången medgifwit, användts såsom premier åt lärjungar wid de allmänna elemen-

Wetenskap,
witterhet och
konst samt
antiquiteter.

tarläroverken. — Med det anslag Rikets Ständer bewiljat till offentliggörande af handlingar, som äro af wigt för fäderneslandets historia, har Riksarkivet under sistförflutna året utgifwit tredje bandet af konung Gustaf I:s registratur, omfattande år 1526, och första bandet af en förteckning öfwer de i Riksarkivet befintliga pergamentsbref, med angifwande af deras hufwudinnehåll, hwilket band inbegriper tidrymden 1351—1382. Af dessa båda arbeten är, liksom af de för samma medel förut ombeförjda, ett antal exemplar utdeladt till rikets offentliga bibliotheker.

På underdånig framställning i fråga om användandet af de samlingar, som gjordes under den wetenskapliga expeditionen till Spetsbergen år 1861, har Kongl. Maj:t förordnat, att dessa skola användas till förökande af förrådena i Naturhistoriska Riksmuseum, men att sådana föremål, som icke äro för detta museum behöfliga, må genom Wetenskaps-Akademiens försorg utdelas till universiteterna i Upsala, Lund och Helsingfors samt, i mån af tillgång, till Göteborgs stads museum, rikets högre elementarläroverk eller andra inrättningar, för hwilka de kunna wara lämpliga.

Det på Swenska Akademiens stat uppförda, till Kongl. Maj:ts disposition ställda årliga anslag af 6,000 riksdaler, hwilket är bestämdt att användas till understöd åt yngre, mindre bemedlade personer, som wisa framstående anlag för witter werksamhet, har för år 1866 blifwit enligt Akademiens förslag utdeladt.

Som åtfylliga bestämmelser i de stadgar, hwilka den 20 Maj 1846 fastställdes för Akademien för de Fria Konsterna, numera befunnits påfalla ändring, har Kongl. Maj:t, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med ett af Akademien uppgjordt förslag, låtit för henne den 2 Januari 1866 utfärda nya stadgar. Sedan wid sistlidne riksdag förhöjning i Akademiens statsanslag bewiljats, på det fullständigare underwising i hennes sär-

flilda skolor måtte kunna meddelas, och Akademien på nådig befallning afgifwit förslag till de bewiljade medlens användande för det af Rikets Ständer affsedda ändamål, har ny stat för Akademien blifwit af Kongl. Maj:t fastställd. Beträffande Rikets Ständers i sammanhang med berörda anslagsförhöjning gjorda hemställan, huruwida de i Akademiens stat för närwarande uppförda konstnärswoden borde fortfarande bibehållas, har Kongl. Maj:t, efter Akademiens hörande, funnit godt bestämma, att de för en miniaturmålare och en kopparstickare upptagna arswoden skola wid nuwarande innehafwares afgang indragas till statsverket. — Med anledning af det wid senaste riksdagen till Kongl. Maj:ts disposition ställda anslag för att bekosta gjutning i brons af bildhuggaren professor Molins grupp "Vältespännare", har Kongl. Maj:t anbefallt Öfwer-Intendents-embetet att gå i författning om inköp för statens räkning af en sådan bronsafgjutning och att i mån af behof lyfta de dertill anwisade medel.

Efter det Rikets Ständer bewiljat en tillökning i Musikaliska Akademiens statsanslag, för att tjena till utwidgning af hennes lärowerk, har Kongl. Maj:t godkänt Akademiens förslag till beloppets användande och fastställt reglemente för det musikaliska lärowerket eller så kallade Conservatorium.

Den af Witterhets- Historie- och Antiquitets-Akademien förordnade Antiquitets-Intendenten har för år 1865 afgifwit embetsberättelse, hufwudsakligen innehållande "Anteckningar ur Merikes folkli". Under år 1866 har Intendenten, efter Akademiens anwisning, företagit en forskningsresa i Wermland, och berättelse om hans der gjorda antiqvariska undersökningar är att snart förwänta. — Rikets Ständers anslag till bekostande af runstenars uppsökande och afteckning samt teckningarnes utgifwande har fortfarande upphurits af fornsforskaren Richard Dybeck, som fortsatt sina undersökningar i landskapen omkring Mälaren och under förslutna

året utgifwit ett nytt häfte af sitt arbete "Sweriges Run-urkunder", hwaraf 50 exemplar aflemnats för statens räkning och blifwit till rikets offentliga bibliotheker och högre elementarlärowerk utdelade. — Det anslag, som bewiljats för undersökning af fäderneslandets fornlemningar och upprättande af förteckningar öfwer sådana, har nämnda Akademi användt, såsom tillförne, att understödja fornminnesföreningar i landsorterna och enskilde af Akademien utsände forskare, hwarigenom flera värderika beskrifningar öfwer minnesmärken från Sweriges forntid framkallats. — Hwad slutligen beträffar det åt samma Akademi anwifade anslag till utgifwande af planschwerk öfwer forn saker och andra märkwärdigheter i statens Historiska Museum m. m., har dermed bekostats ett arbete öfwer Swenska sigill från medeltiden, hvars första band nu är afslutadt, innehållande de för vår konst- och personalhistoria mest betydande sigillen från äldsta tider intill år 1350, hwilka sigillritningar med dertill författad beskrifning utgöra ett oundgängligt och af historieforskare efterlängtadt supplement till den wigtiga urkundsamling, som utgifwes under namn af "Swenskt Diplomatarium".

National-
Museum.

Sedan National-Museibygnaden numera är i det närmaste fullbordad, och de föremål, som wid werksfäldt urwal bland statens konstsamlingar ansetts förtjenta att i Museum upptagas, äfwen som de under Witterhets- Historie- och Antiquitets-Akademiens wård ställda samlingar, jemte Kongl. Lifrustkammaren, blifwit der inrymda, har Kongl. Maj:t förordnat, så wäl att byggnaden med den för dess allmänna wård och tillsyn anställda personal skall stå under Öfwer-Intendents-embetets insende och förvaltning, på sätt och i den ordning föreskrifwet är rörande Kronans hus och byggnader i huswudstaden, som äfwen att National-Musei konstafdelning skall, liksom förut Kongl. Museum, tills widare stå under

samma Embetes styrelse och uppsigt. Derjemte har Kongl. Maj:t låtit genom särskilde kommitterade utarbete förslag till reglemente rörande förvisningen af National-Musei samlingar äfvensom ordningen inom Musei-byggnaden, och under den 26 Oktober 1866 utfärdat föreskrifter i sådant hänseende, att tills vidare wara gällande.

På anledning af Rikets Ständers framställning om ändring af 14 § Fattigwård. i fattigwårdsförordningen den 13 Juli 1853, rörande fattigunderstöd för personer af manskapet wid wärswade arméen eller flottan, för handtwerkare och arbetare wid Kronans warf eller werkstäder, eller för deras hustrur och barn, har Kongl. Maj:t infordrat utlåtande af Sin och Rikets Kamrarrätt.

Utaf anslaget till den fattigwård, som bör med allmänna medel bestå, har Kongl. Maj:t fortsarande ställt särskilda belopp till disposition af Sine Befallningshafwande i Sämtlands, Wasterbottens och Norrbottens län, att användas såsom understöd åt särdeles behöfwande bland Lapp-allmogen.

Då Rikets Ständer i underdånig skrifwelse den 18 Februari 1863 Sjukwård och hemställt, att Kongl. Maj:t wille i sammanhang med pröfningen af upp^{sjukwårds-}inrättningar. gjordt förslag till lag rörande sundhetsförhållandenas ordnande i riket taga i nådigt öfwerwägande, hwilka föreskrifter kunde böra uti nämnda lag inflyta i ändamål att förekomma den elakartade sjukdom, benämnd Fosfornekros, som yppat sig bland de wid fosfortändsticksfabrikerna anställda arbetare, har Sundhets-Collegium erhållit uppdrag att afgifwa förslag till författning i sådant hänseende.

Enär hospitalet i Malmö, afsedt för Sweriges folkrikaste landskap och näst Wadstena hospital inrymmande det största antalet sinnessjuka, icke kunna
Bih. till Riksd. Prot. 1867. 1:a Saml. 2:a Afdeln.

nat, till följd af sitt läge och sin beskaffenhet i öfrigt, bringas i det skick som senare tidens åsikter om sinnessjukas behandling fordra, och Rikets Ständer, sedan i anledning häraf förslag hos dem blifwit framställdt om ifrågawarande hospitals flyttning till annan, lämplig plats inom landskapet Skåne samt om medels anvisande för sådant ändamål, i underdånig skrifwelse anhållit, att Kongl. Maj:t, efter behörig utredning, huruvida nytt hospital för rikets sydligaste provinser wore af oundgängligt behof påfalladt, äfwen som angående beloppet af de med en sådan anstalts inrättande förenade kostnader, wille till Riksdagen göra den framställning i ämnet, hwartill förhållandena kunde finnas föranleda, har Kongl. Maj:t meddelat Serafimer-Ordens-Gillet befallning att låta anställa undersökning om den plats, dit Malmö hospital må kunna lämpligast förläggas, samt uppgöra fullständig byggnadsplan och dertill hörande kostnadsförslag, äfwen som att i ämnet afgifwa eget underdånigt utlåtande.

Provincial-
läkarewården
m. m.

Sedan wid sifflidne riksdag statsanslag bewiljats till aflöning åt sex nya provincial-läkare, med wilkor att inwånarne i de distrikter, der desse läkare komme att anställas, skulle på egen bekostnad åt dem anskaffa och underhålla bofstäder, har Sundhets-Collegium erhållit nådig befallning att afgifwa underdånigt förslag och utlåtande i afseende på bestämmandet af de orter, inom hwilka de nya läkarebeställningarne må anses mest behöfliga, och att derwid soga wederbörande kommuners yttranden i fråga om förenämnda, wid aflöningsanslaget fästade wilkor.

I anledning af Rikets Ständers bifall till Kongl. Maj:ts framställning om 22 extra provincial-läkare-befattningars uppförande på ordinarie stat, hafwa dessa befattningars innehafware, uppå Sundhets-Collegii underdåniga anmälan, erhållit nådiga fullmagter såsom ordinarie provincial-läkare.

Åt en af Sjöby-Garns och Österåfers kommuner antagen läkare samt åt tvenne distriktsläkare, den ene inom Westra Sallerups m. fl. socknar, den andre inom Femshögs socken, har Kongl. Maj:t medgifwit rättighet till tjänstårsberäkning lika med civile läkare i statens tjänst, på de vilkor som i kongl. kungörelsen den 17 Oktober 1840 finnas föreskrifna, och hafwa tjänstgöringsdistrikter blifwit för desse läkare bestämde. Enahanda rättighet har tillerkänts andre läkaren wid H. K. H. Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, under vilkor, bland annat, att berättelse om sjukvården wid denna inrättning skall till Sundhets-Collegium årligen afgifwas.

Efter det Rikets Ständer wid nästlidne riksdag anslagit ett belopp ^{Uppfostrings-} af 20,000 riksdaler, att enligt Kongl. Maj:ts disposition användas till ^{anstalter för} understöd och uppmuntran åt mindre uppfostningsanstalter för medellösa ^{döfstumma} döfstumma barn, med vilkor att högre anslagsbelopp ej må någon anstalt tilläggas än som motsvarar 100 riksdaler för hvarje å anstalten in- ^{barn.} taget barn, har Kongl. Maj:t förståndigat Direktionen öfwer Allmänna Institutet för döfstumma och blinda att inkomma med underdånigt utlåtande angående de vilkor och garantier, under hvilka ifrågawarande uppfostningsanstalter må kunna komma i åtnjutande af understöd från omsförmälda anslag.

Sedan, uppå Kongl. Maj:ts wid sistlidne riksdag aflättna nådiga ^{Farmaceutiska} proposition om förhöjdt anslag till Farmaceutiska Institutet, Rikets Ständer bewiljat, bland annat, 2000 riksdaler med hänseende till ifrågastäld ^{Institutet.} skyldighet för Institutets lärare att deltaga i provisors- och apothekare-examen, har Kongl. Maj:t, efter wederbörandes hörande, förordnat, att den andel i nämnda examen, som enligt 8 § i gällande reglemente för

apothekare af den 11 Augusti 1819 tillhört professorerna i naturalhistoria och kemi wid Carolinska Medico-Kirurgiska Institutet eller deras adjunkter, skall från och med år 1867 och tills vidare, så länge det af Rikets Ständer för ändamålet bewiljade anslag utgår, eller intill dess annorlunda warder föreskrifwet, öfwerflyttas på lärarne wid Farmaceutiska Institutet, och anslaget fördelas mellan lärarne i kemi och mineralogi samt farmakognosi och naturalhistoria, på sätt Direktionen för Institutet ansett lämpligt; hwarjemte Kongl. Maj:t anbefallt Sundhets-Collegium att rörande provisors- och apothekare-examens undergående meddela de närmare föreskrifter i öfrigt, hwilka kunna finnas nödiga, så wäl med afseende på förberörda öfwerflyttning, som till följd af farmaciens framsteg under senare tider och deraf beroende stegrade examensfordringar.

Apothek. Två nya apothek, med personligt privilegium, äro under tiden sedan nästlidne riksdags början beslutade, att anläggas det ena i närmaste grannskap af provincial-läkare-stationen i Hellefors distrikt inom Örebro län, det andra i närheten af Löwenströmska lasarettet uti Hammarby socken inom Stockholms län.

**Barnmorfe-
undervisning.**

Barnmorfkornas antal i riket uppgick år 1863 till 1,658 och år 1864 till 1,681, af hwilka under det förra året 121 och under det senare 116 woro bosatta i Stockholm, de öfriga i andra städer och på landsbygden. Under åren 1865 och 1866 blefwo wid läroanstalterna i barnmorfskonsten 212 elever underwisjade, utexaminerade och såsom barnmorfskor godkända, nemligen i huswudstaden 97, i Göteborg 83 och i Lund 32. Bland utexaminerade hafwa i Stockholm 84 och i Göteborg 51 elever, som gjort sig wäl kända för kunskap och färdighet i den egentliga barnmorfskonsten, äfwenksom för pålitlighet och ett i allo hedrande upp-

förande, erhållit underwisning i den instrumentala förlofningskonsten och wid anställd examen befunnits ega den sfiicklighet deri, att de förklarats behöriga till densammas utöfning.

Antalet af vaccinerade barn steg år 1864 till 101,361 och år 1865 till 104,240. För nitiff och sfiickliff utöfning af skyddskoppymmpningen utdelades belöningar dels i medaljer, dels i penningar och dels i vaccinationsinstrumenter år 1864 till 121 och följande året till 126 personer.

Skyddskoppymmpningen.

År 1864 underwisades wid Veterinär-inrättningen i Stockholm 33 elever och desutom 11 i hofbeslagskonsten; wid den i Skara 20 veterinärelever och 9 till hofslagare. Wid Veterinär-inrättningen i Stockholm aflade 5 och wid den i Skara 10 elever fullständig djurläkare-examen.

Veterinär-wäsendet.

Sedan Rikets Ständer bewiljat ett anslag på extra stat af 3000 riksdaler årligen till lön åt en lärare wid Veterinär-inrättningen i Stockholm, med hufwudsaklig befattning att handleda eleverna i praktiff sjukwård utom inrättningen, har Kongl. Maj:t anbefallt Sundhets-Collegium att, i den ordning 15 § i reglementet för nämnda inrättning den 6 Augusti 1859 bestämmer, för år 1867 förordna lämplig person att i ambulatoriff kliniff gifwa handledning åt eleverna wid ifrågawarande läroanstalt.

Kongl. Maj:t förblifwer Riksdagen med all Kongl. nåd och ynneft städse wälbewägen. Stockholms Slott den 19 Januari 1867.

C A R L.

LOUIS DE GEER.